

# BETÆNKNING

OM

## *tilrettelæggelse og udvidelse af Danmarks bistand til udviklingslandene*

AFGIVET AF DET AF  
REGERINGEN DEN 13. JANUAR 1961  
NEDSATTE UDVALG

BETÆNKNING NR. 280

1961

Socialministeriets 32.72/23 ex. 2  
bibliotek



## INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
I. Indledning . . . . .	7
II. Danmarks hidtidige bistandsindsats og administrationen heraf . . . . .	8
1. Multilateral bistand . . . . .	8
2. Bilateral bistand . . . . .	9
3. Bilateral bistand ydet af private danske organisationer . . . . .	10
a. Mellemfolkeligt Samvirke . . . . .	10
b. Dansk Ydre Mission og andre organisationer . . . . .	10
4. Dansk medvirken i bistandsprogrammer finansieret af andre lande . . . . .	11
5. Oplysningsarbejdet . . . . .	11
III. Andre landes administration . . . . .	13
IV. Grundlæggende synspunkter vedrørende bistandsarbejdet . . . . .	16
1. Tilrettelæggelsen af bistanden . . . . .	16
a. Multilateral og bilateral bistand . . . . .	16
b. Bistandens art . . . . .	17
c. Bistandens placering . . . . .	18
d. Bistandens koncentration . . . . .	19
2. Finansieringen af bistanden . . . . .	19
a. Størrelsesordenen af en fremtidig dansk bistand . . . . .	19
b. Statslig eller privat opgave . . . . .	21
c. Gaver eller lån . . . . .	21
3. Behovet for koordination . . . . .	22
a. Den ydre koordination . . . . .	22
1 <sup>o</sup> med Danmarks udenrigspolitik i almindelighed . . . . .	22
2 <sup>o</sup> med de andre nordiske landes bistand . . . . .	23
3 <sup>o</sup> med Danmarks økonomiske og humanitære bistand . . . . .	24
4 <sup>o</sup> med Danmarks handelspolitik . . . . .	25
b. Den indre koordination . . . . .	26
1 <sup>o</sup> mellem de forskellige bistandsydende organers virksomhed . . . . .	26
2 <sup>o</sup> ekspertudsendelse . . . . .	27
3 <sup>o</sup> stipendiatmodtagelse . . . . .	29
4 <sup>o</sup> oplysningsarbejdet . . . . .	31
1. Publikationer . . . . .	32
2. Audio-visuelt materiale . . . . .	32
3. Presse, radio og fjernsyn . . . . .	33
4. Foredrag i skoler, foreninger m. v. . . . .	33
5. Kursusvirksomhed . . . . .	33
6. Bibliotek . . . . .	33
7. Vejledning vedrørende studiekredsarbejde, formidling af kontakt m. v. . . . .	34
V. Udvalgets behandling af fremlagte projektforslag . . . . .	35
VI. Resumé og forslag . . . . .	36
1. Resumé af udvalgets konklusioner . . . . .	36
2. Udvalgets forslag . . . . .	37
a. Lovforslag . . . . .	37

	Side
b. Nordisk samarbejde . . . . .	37
c. Låneydelser . . . . .	38
d. Ekspertrekruttering og -uddannelse . . . . .	38
e. Stipendiatmodtagelse . . . . .	38
f. Oplysningsarbejdet . . . . .	38

BILAG:

1. Forslag til lov om oprettelse af Det danske Råd for teknisk samarbejde med udviklingslandene . . . . .	39
Ia. Bemærkninger til loven.	
2. Skønmæssigt overslag over den danske stats udgifter til teknisk bistand i 1962/63 . . . . .	45
3. Oversigt over Danmarks bidrag til økonomisk bistand til udviklingslandene	46
4. Oversigt over Danmarks bidrag til det internationale humanitære hjælpearbejde i 1960 og 1961 . . . . .	47
5. Henvendelse fra repræsentanter for dansk videnskabelig forskning . . . . .	48
6. Oversigt over forslag og henvendelser om en teknisk bistandsindsats, der har været forelagt udvalget vedrørende tilrettelæggelse og udvidelse af Danmarks bistand til udviklingslandene . . . . .	50

Udvalget af 13. januar 1961  
vedrørende tilrettelæggelse og  
udvidelse af Danmarks bistand  
til udviklingslandene.

### *Til udenrigsministeriet*

Den 13. januar 1961 nedsatte regeringen et udvalg med den opgave i løbet af 2-3 måneder:

*at* udarbejde et forslag til regeringen om den fremtidige tilrettelæggelse og udvidelse af Danmarks bistand til udviklingslandene med henblik på at gøre denne bistand så effektiv og velkoordineret som mulig,

*at* tage stilling til organiseringen af modtagelsen af stipendiater fra udviklingslandene samt udsendelsen af eksperter til disse,

*at* overveje tilrettelæggelsen af en udvidet oplysningsvirksomhed i Danmark om hjælpen til udviklingslandene,

*at* undersøge mulighederne for nordisk samarbejde på dette område bl.a. på baggrund af drøftelserne herom i Nordisk Råd.

Det forudsattes, at udvalget under sit arbejde trådte i forbindelse med de organisationer og personer, der allerede havde gjort en indsats i forbindelse med Danmarks bistand til udviklingslandene eller havde fremlagt planer herom.

Udvalget blev sammensat med viceudenrigsråd Jens Christensen, udenrigsministeriet, som formand, og som øvrige medlemmer civilingeniør Jørgen Saxild, formand for regeringsudvalget for teknisk bistand, professor, dr. phil. Mogens Pihl, formand for Mellemfolkeligt Samvirke, statskonsulent Viggo Andersen, formand for FAO-udvalget, samt landssekretær for Dansk Røde Kors, Chr. Kelm-Hansen, formand for Dansk Ungdoms Fællesråd. Sekretariatsforretningerne er varetaget af kontorchef M. Wandel-Petersen,

udenrigsministeriet, og ekspeditionssekretær P. A. Koch, undervisningsministeriet.

Udvalget har fremskaffet oplysninger vedrørende en række andre landes administration af teknisk bistand og har indhentet udtalelser fra de danske myndigheder, der beskæftiger sig med teknisk bistand, om deres syn på mulighederne for en centralisering af arbejdet hermed.

På denne baggrund har udvalget udarbejdet det som bilag 1 til hoslagte betænkning knyttede forslag til lov om oprettelse af et dansk råd for teknisk samarbejde med udviklingslandene. Udvalget har endvidere i kapitel VI gengivet resultatet af sine overvejelser vedrørende tilrettelæggelsen af stipendiatmodtagelsen, af ekspertudsendelsen, af oplysningsarbejdet samt vedrørende mulighederne for nordisk samarbejde.

Udvalgets medlemmer har været i forbindelse med en række organisationer og personer, der specielt har beskæftiget sig med spørgsmål om bistand til udviklingslandene, men har på grund af den begrænsede tid, der har været til rådighed, ikke kunnet optage kontakt med alle i spørgsmålet interesserede organisationer og privatpersoner.

Udvalget har lagt vægt på så vidt muligt at overholde den tidsfrist på 2-3 måneder, der er blevet sat for udvalgets arbejde. Det har derfor ikke været muligt at fremkomme med en tilbundsående redegørelse for de mange og vanskelige problemer, der knytter sig til en udvidet dansk deltagelse i bistandsarbejdet for udviklingslandene. De bemærk-

ninger, der er anført i hoslagte betænkning, er derfor begrænset til nogle få hovedsynspunkter af umiddelbar relevans for udvalgets hovedopgave: at fremkomme med et forslag til en nyorganisering af administrationen af Danmarks bistand til udviklingslandene, herunder specielt stipendiatmodtagelsen, ekspertudsendelsen og oplysningsarbejdet. Det er udvalgets håb, at disse bemærkninger vil kunne danne et brugbart udgangspunkt for den principielle drøftelse af en forøget dansk bistandsindsats, som må blive den første opgave for de nye organer, der foreslås oprettet.

Udvalget har ikke ønsket at foregribe dis-

se nye organers stillingtagen til, under hvilke konkrete former og på hvilke særlige områder en sådan dansk indsats skal gøres, og har derfor begrænset sig til at videregive sådanne bistandsplaner, der vil kunne udføres som led i de bestående bistandsorganers virksomhed. Nye bistandsplaner af en sådan rækkevidde, at de af finansielle eller andre grunde ikke har kunnet realiseres inden for rammerne af det bestående bistandsarbejde, har man indskrænket sig til at registrere og om fornødent fremskaffe supplerende oplysninger om, således at de uden forsinkelse vil kunne indgå i de nye organers overvejelser.

*København, den 6. maj 1961.*

Viggo Andersen.

Jens Christensen.  
(formand).

Chr. Keim-Hansen.

Mogens Pihl.

Jørgen Saxild.

*P. A. Koch.*

*M. W andel-Petersen.*

## I. INDLEDNING

Hened et hundrede lande og områder i verden karakteriseres sædvanligvis som udviklingslande, d.v.s. underudviklede i teknisk og økonomisk henseende eller endnu værende i en udviklingsproces, medens i Europa og Nordamerika kun hened en snes lande helt har passeret dette stadium og uden forbehold kan betegnes som højt udviklede lande. Når der ofte hersker en vis uenighed om den rette vej til løsning af udviklingslandenes vanskeligheder og om den rigtige måde at tilrettelægge den danske bistand på, skyldes det i mange tilfælde, at fællesbegrebet »udviklingsland« dækker over lande på vidt forskellige udviklingstrin og med helt forskellige problemer på politiske, økonomiske, sociale, tekniske og andre områder.

Når der alligevel i det følgende trods de uensartede forhold og problemer i Latinamerika, i Afrika, i det mellemste og i det fjerne Østen tales om udviklingslande uden sondring mellem de forskellige grupper, skyldes det, at udvalget ikke inden for den fastsatte tidsfrist har kunnet foretage en tilstrækkelig nuanceret behandling af problemerne. De i det følgende fremsatte bemærkninger må derfor kun betragtes som et første oplæg til en diskussion om, hvorledes Danmark bedst vil kunne yde sit bidrag til løsningen af det, der vel med rette kan karakteriseres som vor tids største mellemfolkelige problem: forholdet mellem de besiddende og de ikke-besiddende nationer.

Den forøgede bistand, der i de kommende år må forventes at blive tale om at yde fra de højt udviklede landes side, kan under alle omstændigheder kun blive en hjælp til selvhjælp. Bistanden kan derfor ikke tilrettelægges af de højt udviklede lande alene, men må organiseres i fuld forståelse og intimt samarbejde med udviklingslandenes myndigheder. En fælles planlægning må uundgåeligt tage tid, og det vil kunne blive skæbnesvangert for det fremtidige samarbejde, hvis man går for hovedkulds til værks. For vore relationer til udviklingslandene er det af den største betydning, at bistanden er fornuftigt tilrettelagt, idet selv en betydelig økonomisk og arbejdsmæssig indsats, der gribes forkert an, kan gøre mere skade end gavn. Det er let at bruge endog mange penge på bistandsarbejde, men det er en vanskelig opgave at bruge dem sådan, at det både gavner forholdet til udviklingslandene og effektivt bidrager til løsningen af deres problemer.

Udvalget henstiller derfor, at den foreslåede omorganisering af administrationen af den danske bistand til udviklingslandene vedtages hurtigst muligt, men at der derefter levnes de nye organer tid til at overveje de foreliggende konkrete bistandsprojekter og på det bedst mulige saglige grundlag tilrettelægge retningslinierne for den danske indsats i de kommende år.

## II. DANMARKS HIDTIDIGE BISTANDSINDSATS OG ADMINISTRATIONEN HERAF

### i. *Multilateral* *bistand.*

Danmarks tekniske hjælp til udviklingslandene har hidtil væsentligst være kanaliseret gennem De Forenede Nationer, dels til FN's udvidede program for teknisk bistand (EPTA), dels til FN's Specialfond.

FN's udvidede program for teknisk bistand iværksattes ved en af FN's plenarforsamling den 15. august 1949 vedtaget resolution. Hensigten hermed var, at FN's særorganisationer skulle yde en bedre koordineret teknisk bistand i større omfang, end det hidtil var sket som led i disse organisationers almindelige programmer, som dog bibeholdtes og stadig er i funktion. FN's Specialfond iværksattes ved en af FN's plenarforsamling i oktober 1958 vedtaget resolution. For Specialfondens midler gives videregående støtte end hidtil til det hjælpearbejde, som udføres inden for rammerne af FN's tekniske bistandsprogrammer, og hjælpen fra Specialfondens koncentrerer om større og mere langfristede projekter.

Medens FN's og særorganisationernes almindelige programmer for teknisk bistand finansieres af de respektive organisationers ordinære budgetter, tilvejebringes midlerne til det udvidede tekniske bistandsprogram og Specialfondens ved frivillige bidrag. Udover at bidrage til disse organisationers almindelige programmer gennem sit årlige medlemsbidrag har Danmark siden det udvidede programs og Specialfondens iværksættelse ydet betydelige frivillige bidrag. Beregnet i forhold til de bidragydende landes befolkningstal har Danmark stedse været en af de største bi-

dragydere til FN-programmerne. Fra at yde 660.000 kr. i det udvidede bistandsprogram første finansperiode (fra den 1. juli 1950-31. december 1951), er Danmarks bidrag i de mellemliggende år jævnlige sat op og har i 1960 andraget 4,5 mill. kr. til det udvidede program og 2,3 mill. kr. til Specialfondens. For 1961 er der ydet et bidrag på ialt 12 mill. kr. (heraf 8 mill. kr. til det udvidede program og 4 mill. kr. til Specialfondens).

Af Danmarks bidrag til det udvidede program klausuleres halvdelen til anvendelse efter nærmere aftale med de danske myndigheder, medens den anden halvdel stilles til FN's frie disposition. Af begge halvdele kan en del frit konverteres til anden valuta, medens resten skal anvendes i dansk valuta. Dette forbehold skyldes oprindelig Danmarks valutariske vanskeligheder, men opretholdes idag udelukkende for at tilgodese, at danske eksperter, undervisningsfaciliteter o.s.v. anvendes i en vis udstrækning, således at der sikres et rimeligt dansk indslag i det for danske midler finansierede bistandsarbejde.

Den til FN's frie disposition stillede halvdel af Danmarks bidrag anvendes især til udsendelse af danske eksperter samt til leverancer af demonstrationsmateriale og udstyr. Den klausulerede halvdel af Danmarks bidrag er hidtil hovedsagelig blevet anvendt til internationale kurser i Danmark, til danske undervisningsprojekter i udviklingsområderne samt dækning af de med enkeltstipendiateres studieophold her i landet forbundne udgifter. Til og med 1960 har der ialt under FN's tekniske bistandsprogram her



i landet været afholdt 34 internationale kurser. Herudover har der været afholdt regionalt mejerikursus i Indien som led i et dér oprettet permanent træningscenter i mejeridrift. I årene 1950-1959 har ialt 1830 stipendiater studeret i Danmark, heraf 738 som deltagere i de nævnte kurser, mens 622 danske eksperter i samme tidsrum udsendes til udviklingslandene.

Specialfondens virksomhed er endnu ikke rigtig kommet igang. Der er derfor endnu kun benyttet en meget begrænset del af Danmarks hidtidige bidrag. Efterhånden som Specialfondens virksomhed opbygges, er det sandsynligt, at fonden vil få tildelt en forholdsvis større andel af Danmarks samlede bidrag til FN's tekniske bistandsprogrammer.

Til at administrere Danmarks deltagelse i FN's udvidede program nedsatte regeringen i februar 1951 et udvalg »*Regeringsudvalget for teknisk bistand*« med den opgave at stille forslag om den danske indsats. Udvalgets arbejde skulle iøvrigt ifølge indstillingen bestå i:

*at følge udviklingen i FN's program samt de planer, der udarbejdes om ydelser af teknisk bistand i såvel FN, de særlige institutioner, som i de enkelte lande,*

*at behandle forespørgsler fra FN om bistand af danske eksperter til konkrete opgaver,*

*at modtage, fremkalde og bedømme forslag til en dansk indsats under programmet, samt*

*at bistå ved modtagelse af stipendiater fra underudviklede lande, som under FN's program ønsker at studere her i landet.*

Udvalget, hvis formand er civilingeniør Jørgen Saxild, omfattede ved nedsættelsen kun 7 medlemmer, men er senere udvidet til foruden formanden at omfatte 13 medlemmer repræsenterende Udenrigsministeriet, Finansministeriet, Indenrigsministeriet, Fiskeriministeriet, Socialministeriet, Det danske FAO-udvalg, UNESCO-nationalkommissionen, Industrirådet, Andelsudvalget, Landsorganisationen De samvirkende Fagforeninger, Mellempfolkeligt Samvirke samt rektorer-

ne for Københavns Universitet og Landbohøjskolen.

Under regeringsudvalget er nedsat en række særlige udvalg, dels stående udvalg for oplysningsarbejde, koordinationsspørgsmål og regionale træningscentre, dels ad hoc udvalg, som nedsættes for hvert større undervisningsprojekt. Udvalgets sekretariat er henlagt til udenrigsministeriet.

Ved siden af regeringsudvalget beskæftiger en række ministerier, institutioner og udvalg sig med Danmarks deltagelse i det tekniske bistandsarbejde; der finder dog et nært samarbejde sted mellem regeringsudvalget og disse instanser. Spørgsmål vedrørende dansk deltagelse i den internationale arbejdsorganisation (ILO)'s tekniske bistandsarbejde behandles således i socialministeriet; det danske FAO-udvalg varetager spørgsmål vedrørende den internationale levnedsmiddel- og landbrugsorganisations bistandsarbejde, den danske UNESCO-nationalkommission undervisnings-, videnskabs- og kulturorganisationens bistandsarbejde og indenrigsministeriet og sundhedsstyrelsen verdenssundhedsorganisationen (WHO)'s bistandsarbejde. Endvidere varetager ministeriet for offentlige arbejder og generaldirektoratet for post-og telegrafvæsenet den internationale telekommunikationsunion (ITU)'s bistandsarbejde, luftfartsdirektoratet den internationale luftfartsorganisation (ICAO)'s bistandsarbejde, forsvarsministeriet og Meteorologisk Institut den meteorologiske verdensorganisation (WMO)'s bistandsarbejde og atomenergikommissionen atomenergiorganisationen (IAEA)'s bistandsarbejde.

Om regeringsudvalgets virksomhed henvises iøvrigt til den den 23. marts 1961 udsendte beretning fra regeringsudvalget om dets virksomhed i de forløbne 10 år.

## 2. *Bilat er al bist and.*

For i et vist omfang at kunne imødekomme anmodninger fra udviklingslandene om direkte hjælp fra Danmark har der udover

de forannævnte bidrag til FN's programmer siden 1955 været givet en statsbevilling til teknisk bistand på bilateral basis, der dog har været relativt beskedene i forhold til andre lande. For finansårene 1955/56 til 1958/59 androg bevillingerne ialt kr. 200.000,-, medens der for hvert af årene 1959/60 og 1960/61 er bevilget kr. 200.000,-. Disse bevillinger har været administreret af regeringsudvalget for teknisk bistand. For 1961/62 er der givet en bevilling til bilateral bistand på 1 mill. kr.

Disse midler har især været anvendt til modtagelse af stipendiater til studieophold i Danmark og til udsendelse af eksperter, som det ikke har været praktisk muligt at finansiere under FN's programmer. Som et første større bilateralt projekt har regeringsudvalget planer om i samarbejde med landbrugsorganisationerne at etablere en dansk mønstergård med et træningscenter i Thailand. En 3-mands delegation har fornylig været i Thailand for at undersøge mulighederne for planens gennemførelse.

Herudover har den danske stat sammen med Norge og Sverige og FN's genopbygningsorganisation for Korea oprettet et skandinavisk undervisningssygehus i Korea. Danmarks bidrag hertil har i årene 1958-60 andraget ca. 12 mill. kr.

Vedrørende enkeltheder om regeringsudvalgets bilaterale bistand henvises til nævnte beretnings side 23 ff.

3. *Bilateral bistand ydet af private danske organisationer.*

a. *Mellemfolkeligt Samvirke.*

Den private organisation Mellemfolkeligt Samvirke, der i årene 1945-50 deltog i humanitært hjælpearbejde og genopbygningsarbejde i en række af Europas krigshærgede lande, har i de sidste 10 år iværksat en del projekter i udlandet, der i stigende grad har antaget karakter af teknisk bistand til udviklingslandene. Heraf kan bl. a. nævnes opførelse i 1950 af en skole med plads til

400 børn i Agnandero i Grækenland i samarbejde med Den danske UNESCO-nationalkommission og i 1954/55 af et skolehjem med plads til et par hundrede kostelever på den jordskælvsramte, græske 0 Zakynthos i samarbejde med Dansk Røde Kors og Grækenlandshjælpen. Desuden har Mellemfolkeligt Samvirke taget del i et Community Development-arbejde i landsbyen Sartano og fem nærliggende landsbyer i Calabrien og har siden 1958 ydet bistand til en folkehøjskole i Tsito i Ghana. I Mysore i Indien har Mellemfolkeligt Samvirke i eftersommeren 1959 påbegyndt et omfattende landbrugsundervisningsprojekt, der foreløbig er planlagt for en treårig periode.

Gennem undervisningsministeriet er der ydet statstilskud til Mellemfolkeligt Samvirkes udlandsprojekter. Til de endnu igangværende projekter i Mysore og Ghana er der bevilget henholdsvis 76.500 kr. og 535.000 kr. i samlet statstilskud.

Igennem UNESCO's kuponplan, som i Danmark administreres af Mellemfolkeligt Samvirke, er i ungdomsorganisationer, skoler m. v. indsamlet ialt 220.000 kr., som er anvendt til oplysningsarbejde i udviklingslandene. De største beløb er kommet lokalt arbejde i Ghana (ca. 65.000 kr.) og Mysore (ca. 85.000 kr.) til gode.

Udlandsprojekterne har spillet en betydelig rolle som inspirationskilde for det af Mellemfolkeligt Samvirke gennemførte folkeoplysende arbejde herhjemme om udviklingslandenes problemer og de af FN iværksatte tekniske bistandsprogrammer. Dette oplysningsarbejde omfatter ca. 200 foredrag pr. vinter, afholdelse af en række week-end kurser o. lign., samt distribution og udlån af forskelligt audio-visuelt materiale (ca. 25.000 stk. årligt), fortrinsvis om FN og særorganisationernes arbejde.

b. *Dansk Ydre Mission og andre organisationer.*

Selvom den af Dansk Ydre Mission udøvede virksomhed på grund af sit formål har et andet præg end det arbejde, der normalt

betegnes som teknisk bistand til udviklingslandene, sigter en stor del af missionens virksomhed mod en oplæring af udviklingslandenes befolkninger ved oprettelse af især skoler og andre undervisningsanstalter og af hospitaler. Missionen driver således et stort antal elementærskoler, en del hospitaler og poliklinikker samt enkelte sygeplejeskoler og jordemoderskoler. Der indsamles årligt til Dansk Ydre Mission ca. 6-6V2 mill. kr.

Herudover yder også andre private organisationer i et vist omfang teknisk bistand til udviklingslandene, således bl.a. Dansk Ungdoms Fællesråd, Landøkonomisk Rejsebureau og Landbrugets Afsætningsråd.

4. *Dansk medvirken i bistands-*  
*programmer finansier et af*  
*andre lande.*

Ifølge en med USA afsluttet overenskomst har Danmark overtaget administrationen i Danmark af det under USA's bilaterale tekniske hjælpeprogrammer gennemførte såkaldte tredielandshjælpeprogram (The Third Country Training Programme). Under dette program studerer stipendiater fra udviklingslandene ikke i USA, men i andre mere udviklede lande, som efter aftale med USA har påtaget sig at gennemføre sådanne studieprogrammer. Programmets gennemførelse i Danmark er hidtil varetaget af udenrigsministeriet og vedkommende ressortmyndigheder.

Også gennem Ford Foundation ydes der støtte til det tekniske bistandsarbejde i udviklingslandene, og udenrigsministeriet bistår Ford Foundation med rekrutteringen af eksperter i Danmark og tilrettelæggelse af studieophold for stipendiater.

5. *Oplysningsarbejdet*

Uanset den stigende interesse i befolkningen for udviklingslandenes problemer og for de muligheder, Danmark har for at yde en indsats i denne forbindelse, har oplysnings-

virksomheden omkring disse forhold hidtil været af relativt beskedent omfang. Samtidig har denne virksomhed været ret spredt og i nogen grad savnet koordination.

Indenfor skolen er oplysningen om De Forenede Nationer og særorganisationerne samt om udviklingslandenes erhvervsformer og kulturer blevet givet i forbindelse med undervisningen i historie, samfundslære og geografi. Da det er yderst sparsomt, hvad der i skolebøgerne findes af materiale om andre kulturkredse end Vestens, har et stort antal interesserede lærere måttet supplere materialet ved hjælp af publikationer, brochurer, filmstrips o.lign., stillet til rådighed af Mellemløkeligt Samvirke og FN's informationskontor. Dette supplerende materiale har imidlertid ikke været tilstrækkeligt, og der er derfor med bistand fra UNESCO iværksat forsøg på at give de fremmede kulturer en større plads i de danske skolebøger og også at udarbejde supplerende materiale til brug for skoleundervisningen. Også mange seminarier har vist interesse for at give eleverne indblik i internationale forhold, men her er en grundig international orientering af folkeskolens fremtidige lærere ligeledes strandet på manglen på passende materiale.

På de fleste folkehøjskoler har orientering om udenrigspolitik og De Forenede Nationers arbejde spillet en vis rolle, men bortset fra enkelte højskoler har den internationale orientering dog ikke afgørende præget undervisningen, der traditionelt er knyttet til Danmarks og Nordens historie og de nationale livsformer. Det er særligt indenfor det folkelige oplysningsarbejde i foreninger m. v. at en stærkt voksende interesse for internationale forhold og særlig for udviklingslandene har gjort sig gældende. I denne forbindelse må særlig ungdomsforeningernes virksomhed under Dansk Ungdoms Fællesråd nævnes, men også en række andre landsorganisationer har gjort en betydelig indsats. Af stor værdi er også den oplysningsvirksomhed, som er udført gennem aftenhøjskolen og aftenskolen.

Centralt støttes oplysningsarbejdet om FN

og udviklingslandene m.v. især gennem tre institutioner, nemlig De Forenede Nationers Informationskontor, Mellemfolkeligt Samvirke og, særlig for så vidt angår landsorganisationernes kursusvirksomhed, den danske UNESCO-nationalkommission.

FN's Informationskontor, der har sæde i København, finansieres af De Forenede Nationer og varetager forbindelsen til samtlige nordiske lande. Kontorets opgave er i første række en orientering af offentligheden særlig gennem presse og radio. Det tager ikke sigte på fremstilling af materiale til egentlig oplysningsvirksomhed, men sørger for oversættelse og distribution af kortfattede brochurer f.eks. om De Forenede Nationer, enkelte af særorganisationerne og de tekniske bistandsprogrammer. Løvrigt råder kontoret over et stort arkivmateriale. I de øvrige nordiske lande distribuerer informationskontoret sine publikationer gennem lokale organisationer. Her i landet samarbejder det med Mellemfolkeligt Samvirke, Dansk Samråd for Forenede Nationer og Foreningen for Forenede Nationer, men udsender også materiale direkte til skoler og foreninger.

Den danske UNESCO-nationalkommission råder over en årlig bevilling på 50.000 kr. til oplysningsvirksomhed. Heraf finansieres først og fremmest den af forskellige foreninger og organisationer gennemførte kursusvirksomhed om De Forenede Nationer og særorganisationerne. Bl.a. Foreningen for For-

enede Nationer, Een Verden, Dansk Ungdoms Fællesråd, Seminarieelevernes Landsråd og Mellemfolkeligt Samvirke har forestået kursusvirksomhed, finansieret af disse midler. Af den samme bevilling er der ydet støtte til det af kommissionen og Mellemfolkeligt Samvirke under navnet »Kontakt-Courier« udgivne kvartalsvise særnummer af UNESCO's månedsskrift »UNESCO-Courier«. Med støtte fra UNESCO er endelig oversat forskellige UNESCO-publikationer til dansk.

Mellemfolkeligt Samvirke udsender hvert år et program i 20-25.000 eksemplarer, der distribueres til højskoler, ungdomsskoler, kvindeorganisationer, oplysningsforbund m. fl., og hvori der tilbydes foredrag om De Forenede Nationer, særorganisationerne, udviklingslandene, den tekniske bistand og Mellemfolkeligt Samvirkes egne aktiviteter. Organisationen tilrettelægger endvidere vandrestillinger og udlåner UNESCO's og andre særorganisationers billedbånd, film, forskellige publikationer samt vejleder studiekredsledere og foreningsformænd. Foredragsvirksomheden varetages dels af faste rejsesekretærer, dels af medarbejdere, der har været knyttet til organisationens udlandsarbejde, og dels af medlemmer af forretningsudvalget og andre med nær tilknytning til organisationen. Endelig udsender Mellemfolkeligt Samvirke ti gange årligt publikationen Kontakt, der fortrinsvis beskæftiger sig med udviklingslandenes problemer.

### III. ANDRE LANDES ADMINISTRATION

Da bistandsorganisationen i de større lande i de fleste tilfælde er baseret på tidligere kolonivirksomhed og er af langt større omfang, end der kan blive tale om for Danmarks vedkommende, har udvalget koncentreret sine undersøgelser om sådanne lande, hvis bistandsvirksomhed bedst vil kunne sammenlignes med Danmarks, i første række de norske og svenske ordninger.

I Norge og Sverige er man ligesom i Danmark for tiden ved at omorganisere de gældende ordninger med henblik på fremover i betydelig grad at øge aktiviteten på dette område. I begge lande nedsattes i sommeren 1960 udvalg med det formål at undersøge mulighederne for en bedre tilrettelæggelse af bistanden til udviklingslandene.

Under den hidtidige ordning har Norges bilaterale bistandsvirksomhed, der i alt væsentligt har været koncentreret om et fiskeriprojekt i Kerala i Indien, været administreret af Fondet for hjælp til underudviklede land, der sorterer under udenrigsdepartementet. Dette fond har hidtil ialt til det nævnte projekt disponeret over 55 mill. n. kr. Fondet ledes af en styrelse, der har 7 medlemmer, som træder sammen en gang om måneden, samt et repræsentantskab på 15 medlemmer, som træder sammen en gang om året.

Norge yder i 1961 4,4 mill. n. kr. til FN's udvidede program for teknisk bistand og 4,2 mill. n. kr. til FN's Specialfond. Administrationen af Norges deltagelse i FN's tekniske bistandsprogrammer er for størstedelens vedkommende henlagt til Socialdepartementet. Dette departement varetager stipendiatmodtagelse og ekspertrekruttering,

dog bortset fra FAO-, UNESCO- og WHO-stipendiater og -eksperter, der varetages af de respektive norske kontaktorganer. Der består et koordinerende organ kaldet departementsudvalget for FN's tekniske hjælpeprogram, men dette udvalg har hidtil kun haft få møder. Sekretariatet for dette udvalg ligger i Socialdepartementet. Oplysningsarbejdet er blevet varetaget af Det norske FN-samband, men er for størstedelen finansieret af statsmidler.

I sin indstilling til regeringen foreslår det norske udvalg, at der fremtidig under udenrigsdepartementet oprettes et hovedstyre for norsk hjælp til udviklingslandene, der skal være rådgivende for myndighederne i spørgsmål vedrørende Norges hjælp til udviklingslandene. Dette organ skal varetage såvel udøvende funktioner som fremkomme med forslag og lede planlægningen og koordineringen af opgaverne. Medlemmerne skal udpeges af regeringen, og der foreslås et ret begrænset medlemstal. Udenrigsdepartementet skal være fast repræsenteret, og desuden skal andre departementer, der har vigtige interesser at varetage på dette område, f. eks. handelsdepartementet og finansdepartementet, være repræsenteret enten ved faste medlemmer eller ved faste kontaktmænd. Derudover oprettes et repræsentantskab, der skal være alsidig sammensat og bestå af stortingsrepræsentanter, repræsentanter for landsomfattende organisationer og for andre interesserede institutioner, valgt dels af Stortinget, dels af regeringen. Udvalget har ikke fremsat forslag om organiseringen af de nye organers sekretariat.

I Sverige er i 1952 nedsat »Centralkomi-

téen för svenskt tekniskt bistånd til mindre utvecklade områden«, der består af repræsentanter for 44 politiske, erhvervmæssige, sociale, kirkelige og andre organisationer, som normalt kun mødes een gang om året, og hvis opgave i første række er at administrere den bilaterale hjælpeindsats. Denne androg i 1960 2,1 mill. sv. kr. om året og er for 1961 forøget til 10,5 mill. sv. kr. Den daglige ledelse af virksomheden varetages af et arbejdsudvalg, der mødes ca. een gang om måneden og består af 17 medlemmer, hvoraf formanden samt 3 medlemmer udpeges af kongen og de øvrige af centralkomitéen. Sveriges bilaterale indsats har omfattet oprettelsen af et byggeteknisk institut og et børnesygehus i Æthiopien, en håndværkerskole i Pakistan, et forsøgsprojekt for familieplanlægning på Ceylon samt kursusvirksomhed i Sverige.

»Nämnden för internationella expert- och stipendieärande«, der er sammensat af repræsentanter for rigsdagen, en række ministerier, fagforbundene, ingeniørvidenskabsakademiet, teknologiforeningen samt eksport-, økonomiske og sociale institutioner har til opgave at virke som rådgivende og samordnende organ i multilaterale bistandsspørgsmål. Dette navn træder normalt sammen 4-5 gange om året. Sverige har i 1961 givet tilsagn om 5,2 mill. sv. kr. til FN's udvidede program for teknisk bistand og 10,8 mill. sv. kr. til Specialfonden.

Sekretariatet for såvel centralkomitéen som nævnet er henlagt til »Svenska Institutet för kulturelt utbytte met utlandet«s afdeling for teknisk bistand. Oplysningsarbejdet i Sverige varetages dels af centralkomitéen og nævnet, der får særlige bevillinger af staten hertil, dels af det svenske FN-förbundet.

I sin indstilling til regeringen foreslår det svenske udvalg, at der dannes et nyt centralt organ »Svenska Utvekslingshjælpen« til afløsning bl. a. af centralkomitéen, nævnet og Svenska Institutets afdeling for teknisk bistand. Det nye organ overtager al bilateral og multilateral bistandsvirksomhed, for den sidstes vedkommende dog bortset fra den under

visse nationale kontaktorganer henhørende ekspert- og stipendiatvirksomhed. Centralorganet placeres under utrikesdepartementet og skal bestå af en styrelse, et sekretariat og et råd. Styrelsen, der forudsættes at træde sammen een gang månedligt, skal sammensættes af 10 af kongen udpegede medlemmer, hvoraf 5 tænkes at skulle repræsentere de interesserede myndigheder og de andre 5 følgende interessegrupper: kirken, erhvervslivet, kooperationen, de faglige organisationer og de humanitære hjælpeorganisationer. Sekretariatet skal ledes af en generalsekretær og bestå af en planlægnings- og budgetsektion, en ekspertrekrutteringssektion, en stipendiatsektion og en særlig pressemedarbejder, der skal forestå informationsvirksomheden. Rådet, der skal erstatte ovennævnte centralkomité og skal have samme brede sammensætning som denne, bliver rent rådgivende, og forudsættes kun at træde sammen 1-2 gange om året, men kan nedsætte permanente underkomitéer.

*Holland* yder væsentligst sin hjælp gennem FN's internationale organisationer, medens der kun i mindre omfang ydes bistand på bilateral basis. Et interdepartementalt udvalg, kommissionen for international teknisk hjælp, der er nedsat under udenrigsministeriet og består af 14 medlemmer under formandskab af en repræsentant fra udenrigsministeriet, har til opgave at rådgive regeringen og koordinere virksomheden mellem regeringsinstanserne. De administrative opgaver er henlagt til udenrigsministeriet.

Der synes ikke at være aktuelle planer om en væsentlig udvidelse af det bilaterale arbejde eller ændring af administrationsformen.

I *Belgien* finder der ligesom i de skandinaviske lande overvejelser sted om en reorganisation af administrationen af Belgiens bistand til udviklingslandene. For tiden administreres denne bistand af et centralt organ, Service de Cooperation Internationale, der er en underafdeling af det belgiske udenrigsministerium, og som indkalder ad hoc komitéer bestående af repræsentanter for

andre ministerier og for private organisationer til behandling af større sager.

Det overvejes imidlertid at oprette en interministeriel komité, der skal have til opgave at fastlægge generelle direktiver for bistandsvirksomheden og tage stilling til principielle spørgsmål i denne forbindelse.

I *Forbundsrepublikken Tyskland*, der yder meget betydelige beløb til udviklingslandene såvel multilateralt som bilateralt, sker samordningen af bistanden i to interministeri-

eile udvalg. Det ene, hvis formand skiftevis er en repræsentant for udenrigsministeriet og for forbundsøkonomiministeriet, varetager det planlæggende arbejde, medens det andet, hvis formand altid er en repræsentant for udenrigsministeriet, forestår udførelsen af de af regeringen trufne beslutninger. Stipendiatmodtagelse forestås af udenrigsministeriet, medens rekrutteringen af eksperter varetages af »Zentralstelle für Arbeits-Vermittlung«.

## IV. GRUNDLÆGGENDE SYNSPUNKTER VEDRØRENDE BISTANDSARBEJDET

Under de følgende tre hovedoverskrifter er kort redegjort for udvalgets synspunkter vedrørende de hovedspørgsmål, der må tages endelig stilling til i de nye og mere alsidigt sammensatte organer, inden retningslinierne for et forøget bistandsarbejde afstikkes.

### i. *Tilrettelæggelsen af bistanden.*

#### a. *Multilateral og bilateral bistand.*

Kun ca. 10 % af den bistand, der i øjeblikket ydes udviklingslandene, formidles gennem multilaterale kanaler d.v.s. FN og FN's særorganisationer. En ikke uvæsentlig del af den bistand, der ikke ydes multilateralt, formidles dog som led i et samarbejde mellem flere lande, som for eks. Colomboplanen, hvorunder de mere udviklede Commonwealth-lande støtter de mindre udviklede, og EEC (European Economic Community) - landenes udviklingsfond, hvor de med fællesskabet associerede lande vil kunne få økonomisk bistand.

Det er en kendsgerning, at udviklingslandene foretrækker bistand ydet gennem FN-organer, og tendensen hertil har gjort sig stadig stærkere gældende i de senere år. Hjælpen får herved en upolitisk og anonym karakter, som er mindre ydmygende, og ikke betragtes som »nykolonialisme«, fordi den ydes gennem en organisation, som udviklingslandene selv er medlem af.

Det er blevet hævdet, at små lande som Danmark uden umiddelbar kolonimæssig for-

tid, skulle have særlige forudsætninger for at støtte de nye lande, som ønsker hurtigt at frigøre sig fra de hidtidige kolonimagters indflydelse. Alt andet lige foretrækker myndighederne i udviklingslandene formentlig hjælp fra sådanne mindre lande, men man skal være varsom med at overvurdere udviklingslandenes befolkningers forståelse for forskellene mellem de bistandsydende nationer, idet de sjældent har noget kendskab til disse landes historie og politik.

Selv om man ser bort fra udviklingslandenes særlige ønsker i så henseende, må hensynet til styrkelsen af FN og til en international koordinering af de tekniske bistandsydelser tillægges stor vægt. Et enkelt land kan ikke på samme måde som en verdensorganisation som FN tilvejebringe et samlet overblik over, hvilke behov der er mest påtrængende, og hvorledes den hjælp, der ydes fra forskellig side, bedst kan samarbejdes. En stor multilateral fondsdannelse muliggør samtidig i højere grad end bilateral hjælp en fornuftig og langsigtet planlægning fra udviklingslandenes side. Endvidere har de internationale organisationer den bedste mulighed for at sikre en ligelig geografisk fordeling mellem udviklingslandene og den letteste adgang til at skaffe de rette eksperter til de forskellige projekter, da de har hele verden som rekrutteringsfelt. Dette er særlig betydningsfuldt, da manglen på eksperter i dag er et af de største problemer for gennemførelse af bistandsarbejdet. Desuden har FN sædvanligvis repræsentanter på stedet, som kan overvåge projekternes gennemfø-



reise eller stipendiaternes udvælgelse. Erfaringerne har vist, at sådanne stedlige repræsentanter er af største værdi allerede på planlæggelsesstadiet. En verdensorganisation skulle have større muligheder for en effektiv udnyttelse af organisationsapparatet, medens der består en risiko for, at en relativ stor del af hjælpen under de bilaterale programmer medgår til administrationsomkostninger. Hertil kommer det praktiske synspunkt, at al hjælp, der ydes af andre lande til FN's bistandsprogrammer, af USA forøges med 40 %, samt at betydelige bidrag fra små lande lægger et vist moralsk pres på de større lande for at yde tilsvarende bidrag.

På den anden side har den multilaterale hjælp den ulempe, at de enkelte landes indsats ikke lader sig påvise, hvorved den folkelige interesse for de konkrete FN-projekter er vanskelig at opretholde. Hertil kommer, at landene ikke har den samme mulighed for at skabe sig good-will i udviklingslandene ved sådanne projekter og derfor ofte foretrækker rent bilaterale projekter. Dette gælder ikke mindst stormagterne.

Danmark har gennem den såkaldte »klausulering« af en del af sit bidrag til FN opnået de fleste af de fordele, som knytter sig til den bilaterale bistand, herunder især at kunne give bistanden et særligt nationalt præg, uden derved at miste fordelene ved multilateral hjælp. Igennem klausuleringen får man mulighed for selv at afgøre, hvordan de ydede bidrag skal anvendes og vil kunne opnå samme good-will i udviklingslandene som ved et bilateralt hjælpeprogram. Oprindeligt var FN-sekretariatet ikke særlig positivt indstillet over for denne specielle form for multilateral bistand. Efterhånden har sekretariatet imidlertid ændret standpunkt, idet det er klart, at denne fremgangsmåde er væsentlig mere fordelagtig fra et FN-synspunkt end alternativet: rent bilateral hjælp.

Udvalget er af den opfattelse, at den danske bistand bør ydes gennem FN, hvor dette er muligt og praktisk, eller i samarbejde med FN i den specielle danske mellemform.

Bilateral hjælp vil blive aktuel i tilfælde, hvor den multilaterale form ikke kan anvendes, eller hvor et bilateralt projekt af særlige grunde skønnes ønskeligt. Det bilaterale arbejde giver også i højere grad end det multilaterale mulighed for at drage befolkningen ind i aktivt medarbejderskab. For at sikre, at arbejdet kan hvile på et bredt folkeligt grundlag, anbefaler udvalget, at der i takt med forhøjelse af bidragene til det multilaterale arbejde søges iværksat et egentligt bilateralt hjælpeprogram af en betragtelig størrelse. Også i disse tilfælde bør der dog etableres kontakt og om muligt et vist samarbejde med FN. Dette vil især være hensigtsmæssigt, hvis der som bilateral bistandsindsats vælges nogle af de mange projekter, som er anbefalet af FN, men som verdensorganisationen ikke selv har finansielle midler til at gennemføre.

#### b. *Bistandens art.*

Det bør efter udvalgets opfattelse være et grundsynspunkt, at teknisk bistand kun ydes med fuld tilslutning fra og om muligt i samarbejde med udviklingslandenes myndigheder. Det er disse selv, der i sidste instans må træffe afgørelsen med hensyn til et givet projekts egnethed og prioritetsstilling, selv om man naturligvis bør søge at vejlede dem bedst muligt. Uden disse myndigheders aktive og interesserede medvirken vil selv et nok så godt projekt kunne blive værdiløst. Der er i udvalget enighed om, at hovedvægten i den fremtidige danske tekniske bistandsindsats ligesom hidtil bør lægges på det rådgivende og uddannelsesmæssige område. Kun på denne måde vil de under alle omstændigheder relativt begrænsede midler, der vil kunne stilles til rådighed fra dansk side, kunne få mærkbar og varig betydning for de pågældende landes udvikling. Ved en dansk indsats på det undervisningsmæssige område, tænkes der ikke på almindelig skolemæssig uddannelse, men på specialuddannelse af instruktører på områder, hvor Danmark har særlige muligheder herfor. Dette synes især at gælde på visse

landbrugsfaglige, teknologiske og medicinske områder. Danske eksperter på disse områder vil utvivlsomt kunne gøre en betydelig indsats i forbindelse med planlægningen og gennemførelsen af konkrete projekter. Der vil eventuelt også kunne blive tale om uddannelse af folkeskole- eller højskolelærere, men for såvidt en sådan uddannelse skal foregå i de enkelte udviklingslande, kan der opstå problemer med at indpasse uddannelsen i landets almindelige undervisningsplaner, ligesom det er muligt, at udenlandsk indflydelse på et så centralt punkt som læreruddannelsen vil blive anset for uønskelig. Det samme kan i nogen grad tænkes at gøre sig gældende f.eks. med hensyn til uddannelse af administrativt personale. Det vil derfor være hensigtsmæssigt så tidligt som muligt på det planlæggende stade at søge kontakt med udviklingslandenes myndigheder for at få klarhed over deres synspunkter.

Uanset forskellighederne i produktionsbetingelser burde især Danmarks landbrugsmæssige erfaringer kunne være af værdi for udviklingslandene, fordi der på grund af den stærke befolkningstilvækst mange steder hersker mangel på fødevarer eller er fare for hungersnød. Mange udviklingslande til lægger imidlertid en hurtig industriel udvikling større betydning. Dette er også rigtigt, for så vidt angår en udvikling især af basisindustrien og småindustrien. Det er vigtigt at opnå en afbalanceret udvikling af landenes erhvervsliv, hvorfor en forceret udvikling af den større industri kan være en mindre hensigtsmæssig anvendelse af de begrænsede ressourcer, der kan stilles til udviklingslandenes rådighed.

### *c. Bistandens placering.*

For såvidt angår undervisningsmæssige projekter bør spørgsmålet om bistandens mest hensigtsmæssige placering i udviklingslandene eller i Danmark overvejes. Under FN's udvidede program har tyngdepunktet hidtil ligget på udsendelse af eksperter, hvortil ca. 75 % af de til rådighed stående midler har

været anvendt, medens kun ca. 15 % har været anvendt til anbringelse af stipendiater i de mere udviklede lande. Udviklingen er imidlertid i de seneste år gået i retning af en forøgelse af denne andel, idet der i stigende omfang udsendes stipendiater og arrangeres kurser og træningscentre, selv om det fra FN's og anden sagkyndig side stærkt er blevet fremhævet, at flere af disse kurser bør afholdes i udviklingslandene og ikke i de industrialiserede lande.

Der er næppe tvivl om, at man som hovedregel bør foretrække at udsende eksperter til udviklingslandene fremfor at modtage stipendiater i de industrialiserede lande. Det er normalt meget vanskeligt at sikre en fornuftig udvælgelse af stipendiater. Selv om denne vanskelighed overvindes, er der ofte store tilpasningsvanskeligheder under de fremmedartede forhold, der gør det svært at få det fulde udbytte af opholdet. Dette gælder i mindre grad højt kvalificerede personer, som kommer til landet for at drive visse specialstudier, men derimod navnlig yngre studerende, der kommer hertil med det formål at få en grundlæggende uddannelse. For disse vil vanskelighederne ved at lære et sprog som dansk ofte ikke stå i rimeligt forhold til udbyttet, og det er tvivlsomt, hvor stor fordel stipendiater fra de fleste udviklingslande har af kendskabet til en kultur, erhvervsstruktur og politisk tradition, som er helt forskellig fra deres egen. Hertil kommer, at det ikke er givet, at de får brug for det, de har lært, fordi de efter studieopholdet enten ikke ønsker at vende tilbage til deres oprindelige miljø eller måske ikke får lejlighed til at anvende deres nyerhvervede kundskaber. Endelig er rejseomkostningerne i de fleste tilfælde så store, at de kun retfærdiggøres ved meget langvarige stipendier.

Udvalget er derfor af den opfattelse, at man både af økonomiske grunde og for at undgå tilpasningsvanskelighederne principielt bør tilstræbe at organisere den undervisningsmæssige bistand i udviklingslandene, bl.a. gennem oprettelse af læreanstalter i

disse lande. Udvalget er dog klar over, at der i brede kredse består en betydelig interesse for — uanset ovennævnte vanskeligheder - at bringe stipendiater fra udviklingslandene her til landet, bl.a. for at give dem et indtryk af dansk levemåde. Udvalget erkender, at der kan være undtagelsestilfælde, hvor sådanne initiativer kan være værdifulde, men er dog af den opfattelse, at de så vidt muligt bør koncentreres om tilfælde, hvor der er tale om højere specialuddannelse, som det vil være for kompliceret at gennemføre i udviklingslandene, eller om en akademisk uddannelse, som der ikke er mulighed for at give i udviklingslandene, før universiteter og højere læreanstalter er oprettet i disse i tilstrækkeligt omfang.

#### d. *Bistandens koncentration.*

Endelig er det et spørgsmål, hvorvidt den bilaterale bistand bør koncentreres om enkelte større projekter eller om en række mindre projekter. Medens man ved eet større projekt måske nok vil kunne yde en virkelig mærkbar indsats for et land, løber man en risiko for at forfejle hele sin indsats, hvis dette projekt ikke falder heldigt ud. Selv om man naturligvis bør søge en nogenlunde ligelig fordeling af bistanden mellem udviklingslandene, risikerer man ved at sprede sig over mange mindre projekter at forflygtige indsatsen, således at den navnlig i de større udviklingslande vil få en tilbøjelighed til at drukne i mængden. Det er formentlig derfor anbefalelsesværdigt at søge gennemført enkelte noget større projekter og supplere disse med en række mindre indsats.

Dette vil også være en forudsætning for, at den bilaterale danske bistand vil kunne koncentreres om sådanne lande, hvor man fra dansk side mener at have særlige forudsætninger for og ud fra erhvervsøkonomiske synspunkter muligvis interesse i at yde bistand. Det specielle formål med den bilaterale bistand, at gøre en mærkbar dansk indsats, ville i betragtning af Danmarks begrænsede ressourcer kunne forflygtiges, hvis man ikke tilstræbte en rimelig koncentration.

## 2. *Finansieringen af bistanden.*

### a. *Størrelsesordenen af en fremtidig dansk bistand.*

Forinden man tager stilling til det organisatoriske problem, må man foruden at gøre sig klart, på hvilken måde bistanden kan tænkes ydet, foretage visse foreløbige overvejelser af, i hvilket omfang, man tænker sig for fremtiden at yde bistand, og hvorledes den tænkes finansieret.

På FN's 15. plenarforsamling i efteråret 1960 fremsatte en række af udviklingslandene et resolutionsforslag, som blandt andre Danmark stemte for, og hvori det henstilledes til de industrialiserede lande at øge hjælpen til et omfang, som ville svare til 1 % pr. år af deres nationalindtægt. Dette vil sige, at Danmarks bistand under enhver form efterhånden skulle nå op i nærheden af 400 mill. kr. årligt. Selv om den nævnte procentsats kun er opstillet som et mål, er resolutionen et klart udtryk for udviklingslandenes stærke ønske om, at hjælpen øges i betydeligt omfang, og de øvrige landes anerkendelse heraf.

Sverige har som foran nævnt for 1961 forøget sine bidrag til bilateral bistand fra 2,1 til 10,5 mill. sv. kr., medens bidragene til multilateral bistand er på det nærmeste uændrede. Der er ikke fra svensk side opstillet noget bestemt mål for bistanden fremover. Det norske udvalg, der har undersøgt spørgsmålet om Norges hjælp til udviklingslandene, har i sin indstilling til regeringen opstillet som et første mål at øge omfanget af de statslige bevillinger til udviklingslandene til 1/4 % af nationalindtægten, eller ca. 75 mill. kr. Som mål for de totale norske bistandsydelser, omfattende såvel statsbevillinger som private og statslige lån og investeringer, stiller udvalget i overensstemmelse med nævnte FN-resolution 1 % af nationalindkomsten. Den nye amerikanske administration har opstillet en tilsvarende procent som foreløbigt mål for USA's bistandsydelse og har opfordret andre vestlige lande til at stille sig tilsvarende mål.

Medregnes alle former for offentlige og private låne- og gaveydelse, herunder f.eks. eksportkreditgarantier for vareleverancer til udviklingslandene, er de vestlige lande som helhed på grund af de store beløb, der for tiden ydes af USA og de tidligere kolonilande, ikke så fjernt fra dette mål.

Det kan vel anses for givet, at der er almindelig stemning for, at også den danske indsats på dette område øges fremover, og med den store velstandsforøgelse i Danmark i de senere år skulle der være basis for en meget væsentlig udvidelse. Udvalget har under sine overvejelser for de førstkommende år tentativt forestillet sig et beløb til dansk bistand af en størrelsesorden på 50 mill. kr. pr. år, som gradvis skulle kunne forøges til ca. 100 mill. kr. årligt svarende til  $\frac{1}{4}$  % af den nuværende danske nationalindkomst. Dette beløb tænkes at omfatte gaveydelse såvel i forbindelse med teknisk som med økonomisk og humanitær bistand samt lån og garantier ydet på lempelige betingelser både fra offentlig og privat side, men ikke normale kommercielle lån og eksportkreditgarantier. Som et fjernere mål for Danmarks bistandsindsats vil udvalget ikke anse et beløb på ca. 400 mill. kr. svarende til 1 % af Danmarks nationalindkomst for urimeligt.

Udvalget har ikke ment at burde foreslå bestemte beløb for de kommende års bevillinger til den fremtidige danske bistandsindsats. Dette skyldes, at man finder, at det rigtige udgangspunkt for fastlæggelsen af Danmarks bilaterale bistand og den klausulerede del af bidragene til FN først og fremmest må være de konkrete projekter, som måtte blive fundet egnede til at blive gennemført i de kommende år, men ikke mere eller mindre arbitrært ansatte beløb. Hertil kommer, at den danske bistandsindsats ikke straks kan mangedobles, men af rent praktiske grunde må begynde med en mere begrænset udvidelse og først efterhånden, som erfaringer indvindes, og administrationsapparatet opbygges, vil kunne nå op på de omhandlede beløb. Bistandsindsatsen forudsættes imidlertid under alle omstændig-

heder at ville blive så meget større end hidtil, at et nyt administrationsapparat vil være påkrævet. Forslaget til ny administration er udformet således, at den vil kunne udvides, efterhånden som den får flere opgaver at varetage.

En af grundene til, at udvalget har fremsat sit forslag til ny administration i lovform, er, at man har anset det for hensigtsmæssigt, at de bevilgende myndigheder får lejlighed til at ytre sig om ovennævnte beløbsmæssige skøn, inden nyordninger gennemføres, idet det er af afgørende betydning for det fremtidige bistandsarbejde, hvor der ofte vil kunne hengå adskillige år mellem planlægningen og gennemførelsen, at det vil kunne påregnes, at de nødvendige midler bevilges. Størrelsen af de årlige bevillinger vil blive stigende, indtil de har nået det niveau, som anses for passende under hensyntagen til landets økonomiske muligheder og behovet for hjælp, men det vil under alle omstændigheder blive vanskeligt i praksis at anslå, hvilke beløb i forbindelse med de forskellige projekter, der vil komme til udbetaling i de enkelte finansår. Udvalget har derfor overvejet at foreslå oprettelsen af en særlig fond, hvori såvel de årlige statsbevillinger som privat indsamlede midler kunne indgå. Under hensyn til størrelsesordenen af de beløb, der er tale om, og da en sådan fondsdannelse vil stride mod den sædvanlige administrative praksis på det finansielle område, har udvalget imidlertid afstået herfra, idet man går ud fra, at gennemførelsen af lovforslaget om den nye administration vil indebære et vist tilsagn om, at de nødvendige midler til en bistandsindsats af den skitserede størrelsesorden kan forventes at blive bevilget på de årlige finanslove, medmindre særlige forhold i enkelte år på afgørende måde skulle tale derimod.

For at give et indtryk af størrelsesordenen af de beløb, der i givet fald vil kunne blive tale om i finansåret 1962/63 har udvalget i bilag 2 udarbejdet et løseligt overslag over, hvilke beløb man forestiller sig

bevilget til den nye administration i dennes første arbejdsår.

b. *Statslig eller privat opgave.*

Det synes klart, at den væsentligste del af Danmarks bistand må finansieres af staten. De private organisationer har ingen mulighed for årligt at fremskaffe beløb af den størrelsesorden, der her er tale om. Det er næppe heller tænkeligt, at danske erhvervs-kulle være villige til at bidrage med kontante beløb af betydelig størrelsesorden.

Det må tillægges afgørende betydning, at et bredt udsnit af befolkningen står bag dette arbejde, og at offentligheden får lejlighed til at vise sin interesse for sagen. Denne vil bl.a. kunne demonstreres ved direkte bidrag til offentlige indsamlinger eller lignende. Også erhvervenes medvirken til finansieringen under en eller anden passende form må anses for nyttig som udtryk for interesse for det stedfindende bistandsarbejde.

c. *Gaver eller lån.*

Der er næppe tvivl om, at den danske bistandsindsats i de førstkommande år ligesom hidtil hovedsagelig må baseres på gaveydelse til udviklingslandene. Udvalget ønsker dog at påpege, at der i udviklingslandene består et enormt behov såvel for egentlig kapitaltilførsel til landenes almindelige investeringer som for støtte til gennemførelse af kapitalkrævende specialprojekter. Der må fra udviklingslandenes side fremover forventes at ville blive stillet store krav i så henseende, og deltagelse i bistandsprojekter omfattende betragtelige kapitalbidrag kan derfor let tænkes at komme på tale.

Udvalget er af den opfattelse, at långivning i almindelighed bør overlades til lande, der er rigere og bedre udrustede end Danmark, og at økonomisk bistand fra dansk side som hidtil fortrinsvis ydes gennem de internationale organisationer. Spørgsmålet om direkte låneydelser i forbindelse med konkrete bistandsprojekter må dog antages at ville blive aktuelt, efterhånden som den bilaterale bistand øges. Udvalget har

derfor overvejet de forskellige foreliggende muligheder.

Udvalget har drøftet spørgsmålet om oprettelse af en fond, hvorfra direkte lån til udviklingslandene til påbegyndelse eller videreførelse af konkrete bistandsprojekter vil kunne ydes. Man har dog opgivet denne tanke dels på grund af problemerne med at skaffe de nødvendige midler for dannelsen af en fond af en efter international målestok betragtelig størrelsesorden, dels for ikke herigennem at kalde på henvendelser fra udviklingslandene, som måske vanskeligt vil kunne afslås. Også fordi det er vanskeligt på forhånd at danne sig et fornuftigt skøn over lånebehovet og de mest hensigtsmæssige lånebetingelser, der formentlig måtte være særlig gunstige med hensyn til løbetid og rentens højde, vil man anse det for rigtigst, at spørgsmålet om eventuelle låneydelser afgøres fra gang til gang af de bevilgende myndigheder. Man vil derfor indskrænke sig til her at understrege, at det må forudses, at spørgsmålet om lån fra den danske stat til udviklingslandenes regeringer vil kunne blive aktuelt f. eks. for at følge en dansk teknisk bistandsydelse op, og at de bevilgende myndigheder bør være indstillet på at overveje anmodninger herom i de konkrete tilfælde.

Der vil også kunne blive tale om, at staten garanterer private kreditydelser f.eks. i forbindelse med vareleverancer eller andre ydelser til udbygning af et teknisk bistandsprojekt. Garantier af denne art skulle eventuelt ydes gratis og med særlig lang løbetid. Man har overvejet at foreslå sådanne garantier indarbejdet i den gældende eksportkreditordning, men har opgivet tanken, fordi det vil kunne betyde en uheldig sammenblanding af henvendelser om sådanne garantier og normale henvendelser om rent kommercielle eksportkreditgarantier. Også i dette tilfælde vil man derfor anse det for mest hensigtsmæssigt, at de bevilgende myndigheder fra gang til gang tager stilling til konkrete ansøgninger. For at understrege beredvilligheden til at overveje sådanne an-

søgninger foreslås i lovgivningen om teknisk bistand fastlagt en grænse på 250 mill. kr. inden for hvilken der foreløbig vil kunne bevilges sådanne kreditgarantier. Disse garantier vil formentlig i givet fald mest hensigtsmæssigt kunne administreres af handelsministeriet, hvorunder administrationen af Danmarks Erhvervsfond sorterer, men således, at eventuelle tab bæres af statskassen og ikke af Erhvervsfonden.

Endelig har udvalget drøftet behovet for statslige garantier for private investeringer i udviklingslandene, uanset om de har direkte forbindelse med tekniske bistandsydelse. Der vil formentlig være et vist behov for at kunne forsikre private investeringer i disse lande mod politiske risici m.v., herunder først og fremmest nationalisering. En sådan forsikring kan ikke tegnes under den gældende eksportkreditordning, der kun åbner mulighed for at sikre betalingen for vareleverancer mod risici af denne art. Det vil næppe være hensigtsmæssigt at søge dette spørgsmål inddraget under den bestående lovgivning om eksportkreditgaranti, men det bør efter udvalgets opfattelse overvejes eventuelt ved en særlig lovgivning at gennemføre en ordning, der giver adgang til at yde garantier for private investeringer i udviklingslandene indtil et vist beløb. Da der kan blive tale om store beløb og langvarige garantier, ville det muligvis være af værdi at forsøge at danne en fælles nordisk institution for garantier af sådanne private investeringer, da alle forsøg på at løse dette og beslægtede spørgsmål på bredere basis hidtil er slået fejl. Da spørgsmålet nødvendigvis omfattende overvejelser og undersøgelser, har udvalget ikke ment at kunne stille forslag om en generel løsning. Indtil disse overvejelser er afsluttet, bør der efter udvalgets opfattelse være adgang til at forelægge konkrete spørgsmål, der måtte opstå af denne art, for de bevilgende myndigheder. Sådanne garantier vil antagelig i givet fald kunne administreres af handelsministeriet efter retningslinier aftalt med den tekniske bistandsadministration.

### 3. *Behovet for koordination.*

#### a) *Den ydre koordination.*

##### 1° *med Danmarks udenrigspolitik i almindelighed.*

Det er af afgørende betydning, at bistandsarbejdet koordineres med andre sider af Danmarks samarbejde med udviklingslandene på det udenrigspolitiske område både for så vidt angår politiske og handelspolitiske spørgsmål som den økonomiske og humanitære bistand, der ydes gennem en række internationale organisationer.

Et grundprincip for dansk hjælp til udviklingslandene bør være, at den ydes uden politiske hensigter eller betingelser af nogen art. Dette synes måske indlysende, men for en meget stor del af den bistand, der i dag ydes udviklingslandene fra de tidligere kolonilande, fra USA og fra Sovjetunionen ligger der i større eller mindre udstrækning politiske motiver til grund. Det er af afgørende betydning for disse landes fremtid og rolige udvikling, at det undgås, at der skabes en politisk præget konkurrence mellem de industrialiserede lande i øst og vest om at yde bistand på en sådan måde, at »den kolde krig« overføres til udviklingslandene. Det er imidlertid ikke i alle tilfælde ligetil at få et krav opfyldt om, at alle politisk prægede sympatier og antipatier helt lades ude af betragtning ved tilrettelæggelsen af bistanden til udviklingslandene.

En mulighed er at yde hjælpen gennem FN. Dette vil stemme godt overens med dansk udenrigspolitik almindelige ønske om at støtte verdensorganisationens indflydelse mest muligt. Hvis andre lande - herunder ikke mindst østblokken, der hidtil har ydet den altovervejende del af deres bistand på rent bilateral basis - kunne forventes at følge samme linie, er der næppe tvivl om, at det ville være den bedste udvej for alle parter. Danmark bør derfor fremover fortsat lægge betydelig vægt på den multilaterale hjælp via FN, men da andre lande næppe foreløbig ændrer deres hidtidige holdning, må det anses for berettiget

og ikke stridende mod koordinationshensynet over for dansk FN-politik, fremover også at udvide den danske bilaterale bistand til udviklingslandene.

Hele spørgsmålet om denne bistand er i øjeblikket i støbeskeen i de fleste vestlige lande. Et grundsynspunkt i den stedfindende diskussion er, at de vestlige landes bistand må koordineres bedre. Der er næppe tvivl om, at i hvert fald USA's politik på dette område står over for en væsentlig revision, og at man fra amerikansk side i højere grad, end det hidtil har været tilfældet, er interesseret i at inddrage andre vestlige lande i bistandsarbejdet. OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) vil muligvis komme til at spille en ledende rolle i denne forbindelse. Den fremtidige danske politik på dette område kan derfor ikke tilrettelægges uden hensyn til den stigende aktivitet på det internationale plan.

#### *2° med de andre nordiske landes bistand.*

Der har til stadighed fundet nordisk samarbejde sted i forbindelse med hjælpen til udviklingslandene såvel inden for rammerne af FN's tekniske bistandsprogrammer som inden for den bilaterale bistandsvirksomhed. Der opretholdes nær kontakt mellem regeringerne såvel på møder mellem de nordiske ministre som på møder mellem repræsentanter for de myndigheder, der i de nordiske lande administrerer disses deltagelse i tekniske bistandsprogrammer. Endvidere opretholdes der nær kontakt under møder i vedkommende internationale organisationer. Medlemskabet af FN's komité for teknisk bistand går på skift mellem de nordiske lande, og disse optræder på alles vegne ved denne komités møder. Der er også etableret et nært og effektivt samarbejde i forbindelse med arrangementer af studieophold i Norden for stipendiater, der udsendes af FN. Koordinationen af arbejdet går på skift mellem de nordiske lande, således at et land for et år ad gangen varetager tilrettelæggelsen af disse stipendiaters ophold. Endelig er der for nylig

på foranledning af Nordisk Råd nedsat en ministerkomité med den opgave at samordne hjælpen fra de nordiske lande til udviklingslandene samt desuden et nordisk udvalg på embedsmandsniveau med den opgave at undersøge mulighederne for et nordisk samarbejde om uddannelse af eksperter.

Udvalget mener, at man fra dansk side bør søge dette samarbejde udbygget og i højere grad end hidtil søge gennemført en del af bistanden til udviklingslandene på nordisk basis under hensyn til, at de nordiske lande i fællesskab vil råde over såvel pengemidler som erfaring til at gennemføre en mere betydelig og mærkbar indsats, end landene enkeltvis kan påtage sig. Såfremt de nordiske lande samordner deres tekniske bistandsindsats og udveksler erfaringer fra deres forskelligartede virksomhed på dette område, vil nogle af de fordele, der er forbundet med bistand ydet gennem FN, kunne overføres på den nordiske indsats. Desuden vil landene få et større erfaringsgrundlag at arbejde på.

Der er mange muligheder for at etablere et nordisk samarbejde ud over det, der allerede finder sted. Udvalget er af den opfattelse, at en videregående indbyrdes konsultation, især inden projekter af en vis størrelse sættes i gang, under alle omstændigheder ville kunne være nyttig. Efter udvalgets opfattelse burde man endvidere overveje mulighederne for at iværksætte nordiske fællesprojekter. Det fælles element kunne etableres ved finansiering fra en nordisk fond, ved rekruttering af deltagere fra alle nordiske lande eller ved en fælles eller koordineret iværksættelse og drift af et eller flere indbyrdes supplerende projekter.

Et nyttigt nordisk samarbejde kunne også etableres ved til alle de af nordiske lande gennemførte projekter at knytte eksperter fra de andre nordiske lande. Da det er begrænset, hvor stort et antal bilaterale projekter det enkelte land vil kunne etablere i udviklingslandene, og da det derfor er et begrænset erfaringsmateriale, det enkelte lands eksperter får adgang til, kunne der

på denne måde skabes en sum af erfaringer til gavn for alle landenes arbejde. Det ville ligeledes være hensigtsmæssigt, hvis der kunne skabes en fælles nordisk vejledning og uddannelse af eksperter, idet det er et af de områder, hvor alle de nordiske lande synes indstillet på at gennemføre en nyordning. Endvidere kunne det måske være nyttigt, om der kunne træffes aftale om samarbejde og koordination for så vidt angår undervisning i Norden af stipendiater fra udviklingslandene, således at de nordiske lande i fællesskab tilrettelagde kurser og stipendieophold. Der kunne enten opstilles fælles studieprogrammer, eller landene kunne koordinere deres undervisningsmæssige indsats ved at koncentrere sig om sådanne fagområder, hvor det pågældende land har særlige forudsætninger for at tilrettelægge en specialundervisning. I konsekvens heraf måtte de nordiske lande da også optræde i fællesskab ved drøftelserne herom med udviklingslandenes myndigheder.

Endelig bør man som nævnt andetsteds i betænkningen også undersøge mulighederne for et fællesnordisk samarbejde vedrørende etablering af en garantiordning for private investeringer i udviklingslandene samt vedrørende forskning af mere videnskabelig karakter f.eks. i den form, at særlige institutter oprettes i hvert af landene, eventuelt under fælles ledelse eller i nært indbyrdes samarbejde.

For at bidrage til en forbedret koordination af de nordiske landes bistandsarbejde ville udvalget finde det hensigtsmæssigt, hvis repræsentanter for de nordiske lande kunne få mulighed for at følge eller deltage i planlægningen af de andre landes bistandsprogrammer.

### 3° med Danmarks økonomiske og humanitære bistand.

For det udenrigspolitiske samarbejde med udviklingslandene spiller navnlig de internationale, økonomiske problemer en betydelig rolle. Udviklingslandenes levestandard er uhyre lav, til trods for at mange af dem rå-

der over store naturrigdomme. En væsentlig hindring for en hurtig forøgelse af levestandarden er, at udviklingslandenes økonomi i mange tilfælde i væsentlig grad er afhængig af salget af ganske enkelte råvarer. Vanskeligheden er blevet forøget derved, at bytteforholdet mellem råvarer og industrivarer i de senere år har udviklet sig stærkt til ugunst for udviklingslandene. Samtidig er disse landes som regel beskedne hjemmeproduktion blevet udsat for hård konkurrence fra industrien i de mere udviklede lande, og berøringen med den vestlige verden har i mange tilfælde ændret landenes oprindelige økonomiske struktur, uden at der er skabt mulighed for at fremme en ny balanceret økonomi.

En ophjælpning af disse lande kræver endvidere en meget betydelig kapitaltilførsel. Såfremt man derfor ikke samtidig med at yde teknisk bistand dels søger at stabilisere priserne på råvarer og at sikre disse lande en passende andel af verdenshandelen, dels medvirker til på anden måde at sikre disse lande kapitaltilførsel, vil den tekniske bistand næppe være dem til nogen nævneværdig nytte. Omvendt er det tekniske bistandsarbejde, der under alle omstændigheder nøje bør koordineres med forsøgene på at løse udviklingslandenes økonomiske og handelsmæssige problemer, en absolut forudsætning for, at kapitalinvesteringer i disse lande skal bringe det ønskede resultat.

Under den *Almindelige Overenskomst om Told og Udenrigshandel (GATT)* har der været udfoldet mange bestræbelser på at løse udviklingslandenes særlige handelsmæssige problemer, uden at de dog hidtil har ført til større resultater. Som led i det af GATT's kontraherende parter i 1958 iværksatte »Expansion of Trade Programme« etableredes en særlig komité, der skulle tage sig af disse landes problemer inden for GATT. Denne komité har hovedsagelig været beskæftiget med spørgsmålet om de skranker, udviklingslandenes eksport af såvel råvarer som forarbejdede varer møder i de industrialiserede lande i form af indfør-



selsafgifter, interne omsætningsafgifter og kvantitative importbegrænsninger. Desuden har man i en årrække søgt at styrke udviklingslandenes økonomiske position ved på international basis at gennemføre foranstaltninger til stabilisering af råvarepriserne på et for de råvareproducerende lande relativt gunstigt niveau. En løsning af dette problem ville formentlig betyde mere for udviklingslandene end alle andre former for bistand tilsammen. Der er hidtil ikke kommet større resultater ud af disse generelle drøftelser hverken i GATT eller i FN's andre organer. Der er dog - tildels under FN's auspicer - blevet afsluttet en række internationale vareoverenskomster, hvori Danmark deltager, og som har til opgave at stabilisere priserne bl.a. for hvede, sukker og tin.

Også under den *Europæiske Økonomiske Samarbejdsorganisation (OECE)*'s produktivitetsscenter (European Productivity Agency, EPA) har der siden 1955 været gennemført omfattende programmer, gennem hvilke der er ydet hjælp til de europæiske udviklingslande Grækenland, Italien, Jugoslavien, Spanien og Tyrkiet.

Økonomisk bistand på multilateral basis ydes i øjeblikket først og fremmest gennem *Den internationale Bank for Genopbygning og Økonomisk Udvikling (IBRD)*, der har til opgave at fremme den økonomiske udvikling i medlemslandene gennem ydelse af lån — principielt på bankmæssige vilkår—til regeringer fortrinsvis i udviklingslandene eller private foretagender i disse lande, når lånene er garanteret af regeringen. *Det internationale Finansieringsinstitut (IFC)*, der er oprettet i nær tilknytning til Den internationale Bank, har til opgave at yde lån til etablering eller udvidelse af private erhvervsvirksomheder i økonomisk mindre udviklede områder.

Da Den internationale Banks lånebetingelser er ret strenge, har bankens medlemslande taget initiativet til oprettelse af *Den internationale Sammenslutning for Økonomisk Udvikling (IDA)*. Denne nye organisation har til formål at fremme den økonomiske udvikling i mindre udviklede områder

blandt medlemslandene, særlig ved at stille kapital til rådighed for betydningsfulde opgaver på mere smidige og lempelige vilkår end for almindelige udlån.

Endelig har Danmark ydet bidrag til FN's Kongofond, der har til formål at yde finansiel støtte til Kongo-republikken for at sætte denne i stand til at dække nødvendige civile udgifter. Danmarks bidrag til denne fond har andraget \$ 600.000 = ca. 4 mill. kr.

Gennem sine bidrag til disse organisationer yder Danmark sin væsentligste økonomiske bistand til udviklingslandene, jfr. den som bilag 3 vedlagte oversigt.

Under FN's 15. plenarforsamling blev med støtte af Danmark vedtaget en resolution, der i princippet går ind for, at et UN Capital Development Fund skal oprettes. Samtidig bestemtes det at nedsætte et udvalg bestående af repræsentanter for 25 medlemslande, herunder Danmark, med henblik på undersøgelse af de praktiske muligheder for at oprette et sådant FN-kapitaludviklingsfond i nærmeste fremtid.

På det humanitære område hjælper Danmark bl.a. gennem bidrag til FN's børnehjælpefond (UNICEF) og til Verdenssundhedsorganisationen (WHO)'s Malariafond. En oversigt over denne bistand er vedlagt som bilag 4.

Danmark har således på en række områder påtaget sig forpligtelser, som kommer udviklingslandene til gode, og som bør koordineres med den tekniske bistand, der ydes.

#### 4<sup>o</sup> med Danmarks handelspolitik.

Det kan diskuteres, om handelspolitiske hensyn overhovedet bør indgå i overvejelserne vedrørende bistanden til udviklingslandene. Det vil kunne hævdes, at ligesom almindelige politiske hensyn ikke bør spille nogen rolle, bør der heller ikke ligge handelspolitiske motiver bag bistanden. Selv om det primære hensyn skal være at hjælpe udviklingslandene, kan det dog være berettiget og i udviklingslandenes interesse samtidig at søge andre hensyn tilgodeset. I betragt-

ning af, at Danmarks ligesom de øvrige vestlige landes økonomier hviler på et privatkapitalistisk system, er det af afgørende betydning for skabelsen af et solidt og stabilt grundlag for Danmarks samarbejde med udviklingslandene, at erhvervslivets interesse for bistanden vækkes, og dets aktive medvirken sikres.

En forudsætning herfor er, at der tages hensyn til erhvervslivets synspunkter ved tilrettelæggelsen af den danske bistandsindsats. Der er derfor også en vigtig koordinationsopgave i relation til de private erhverv; de handelsforbindelser og de private investeringer, der vil kunne blive resultatet heraf, vil måske kunne blive af langt større betydning for udviklingslandenes økonomiske udvikling end den umiddelbare hjælp. Eksempelvis har de mange i Danmark afholdte internationale kurser utvivlsomt skabt fremtidige kunder for danske maskiner, apparater, kemikalier m.m., og ved en forøgelse af vor indsats må dette forhold have for øje. Udviklingslandene vil formentlig have fuld forståelse for dette, idet forbindelser af denne art normalt vil være i gensidig interesse, og der er derfor ingen grund til at »besmykke« sin indsats med mere idealistiske motiver; det vil kun kunne give anledning til misforståelser og svække det tillidsfulde samarbejde, der er af afgørende betydning for hjælpens succes.

Medens erhvervsinteresser, herunder også skibsfartens, ingeniørstandens og andre erhvervs interesser, ikke bør være afgørende ved tilrettelæggelsen og udførelsen af et givet projekt, forekommer det som nævnt rimeligt, at der ved valget mellem flere iøvrigt sagligt anbefalelsesværdige projekter tages hensyn til, hvilket af projekterne der kan have mest interesse for dansk erhvervsliv. På samme måde vil det være rimeligt, at der ved afgørelsen af, hvilke lande eller regioner Danmark særlig bør tilgodese med bilaterale projekter, tages hensyn til erhvervslivets interesser.

Det er derfor ønskeligt, at der fremover på alle områder stadigt opretholdes en nær

kontakt med erhvervsorganisationerne. Der ligger en betydningsfuld opgave i at drage erhvervslivet ind i dette arbejde ved overfor dette at påpege de muligheder, som teknisk bistand frembyder for dansk eksport i videste forstand, også fordi en tilfredsstillende ekspertrekruttering og stipendiatmodtagelse i ikke ringe grad afhænger af positivt samarbejde med erhvervene.

#### *b. Den indre koordination.*

##### *i° mellem de forskellige bistandsydende organers virksomhed.*

Efterhånden som flere og flere opgaver tages op af forskellige myndigheder og private organisationer, og der ydes større bevillinger, vokser behovet for en koordination. Der er foruden regeringsudvalget for teknisk bistand og de danske kontaktorganer for de i FN's tekniske bistandsprogrammer deltagende organisationer andre myndigheder og private organisationer, der beskæftiger sig med teknisk bistand og får statstilskud til deres virksomhed. Det er af mange grunde uheldigt på statsregnskabet at arbejde med en række forskellige poster, som i virkeligheden anvendes til ensartede formål. Det må derfor anses for ønskeligt, at alle bevillinger til statslige myndigheder til tekniske bistandsformål samles under eet. Selv om det som foran påpeget vil være af værdi fortsat at bevare et vist privat initiativ på dette område, bør størst muligt samarbejde og koordination søges gennemført.

Udvalget har derfor været enig om, at alt statslig og statsstøttet bistandsarbejde, under hvilken form dette end foregår, bør søges koordineret bedst muligt. Der bør specielt ikke være nogen adskillelse af den multilaterale og den bilaterale bistand. Man håber, at også de private organisationer vil erkende nytten af en samordning og vil medvirke aktivt til dens gennemførelse.

Der er tre områder, hvor der synes at bestå et specielt behov for koordination, og hvor der synes at være særlige muligheder for forbedringer. Det drejer sig om ekspert-

udsendelsen, stipendiatmodtagelsen og oplysningsarbejdet. I de følgende afsnit redegøres der derfor mere indgående for koordinationsbehovet og mulighederne for forbedringer på hvert af disse tre områder.

Udvalget har i denne forbindelse bl.a. på grundlag af den som bilag 5 vedlagte henvendelse fra en række videnskabsmænd overvejet spørgsmålet om oprettelse af et særligt institut for udviklingslandene, der ved siden af mere forskningsprægede og rådgivende opgaver skulle dels varetage uddannelsen og vejledningen af eksperter før deres udsendelse og fremskaffe det hertil nødvendige materiale, dels varetage forskellige praktiske bistandsopgaver i forbindelse med modtagelsen af stipendiater og disses indførelse i danske forhold og dels medvirke i oplysningsarbejdet her i landet ved indsamlingen af det nødvendige materiale.

Der har i udvalget været enighed om, at skabelsen af et sådant institut ville kunne være af stor værdi for den danske bistandsindsats. Udvalget har imidlertid ikke på indværende tidspunkt ment at kunne skønne over nødvendigheden af straks at søge disse opgaver løst ved oprettelsen af et selvstændigt institut. Man har derfor indskrænket sig til at fremhæve, at disse opgaver sammen med andre må søges løst af en ny administration og holdt muligheden åben for eventuelt senere at oprette et særligt institut, hvis omfanget og arten af den danske bistandsindsats skulle nødvendiggøre dette. Dette institut bør i givet fald etableres i samarbejde med de øvrige nordiske lande. Dette betyder ikke, at den videnskabelige sagkundskab ikke straks vil blive taget med på råd ved tilrettelæggelsen af den forøgede danske bistandsindsats. Det er tanken, at denne sagkundskab på linie med anden sagkundskab skal repræsenteres i de nye organer, der straks tænkes oprettet.

## *2° ekspertudsendelse.*

Der er i øjeblikket en række danske myndigheder og institutioner, der beskæftiger sig

med udsendelse af eksperter med henblik på at rådgive myndighederne og bidrage til uddannelsen af folk i udviklingslandene på et eller andet område. I nogle tilfælde finansieres udsendelsen af Regeringsudvalget for teknisk bistand, i andre tilfælde af FN, et af dets underorganer eller via de amerikanske tredielandsprogrammer, men også private organisationer både her i landet og i udlandet finansierer udsendelsen af en del danske eksperter. Rekrutteringen af eksperterne foregår ad forskellige veje. Nogle af FN's underorganer foretager selv rekrutteringen, men i andre tilfælde formidler de nationale kontaktorganer denne rekruttering. Når henvendelser sker til regeringsudvalget, søger dette med støtte af ressortmyndighederne at skaffe de ønskede eksperter. Organisationer eller privatpersoner tager ofte selv direkte kontakt vedrørende ekspertudsendelse med statslige eller private myndigheder eller institutioner i udviklingslandene.

Resultatet er, at de krav, der stilles til eksperterne, og de betingelser, der bydes dem, ofte er forskellige selv i ensartede tilfælde. Der gælder således f.eks. forskellige regler for de af FN og de under de amerikanske tredielandsprogrammer udsendte eksperter. Desuden har den spredte administration bevirket, at der ikke har bestået nogen praktisk mulighed for at gennemføre en mere systematisk vejledning af eksperterne før deres udsendelse.

Udvalget er af den opfattelse, at man i videst muligt omfang bør samle rekrutteringen af alle danske eksperter, der udsendes gennem De Forenede Nationers tekniske bistandskontor, samt eksperter, der udsendes på bilateral basis, herunder såvel sådanne, der betales af den danske stat, af de amerikanske tredielandsprogrammer eller Ford Foundation som sådanne, der udsendes efter anmodning fra vedkommende udviklingsland for dettes egen regning. Derimod har de af udvalget foretagne undersøgelser vist, at det må anses for mest hensigtsmæssigt, at den egentlige rekruttering af eksperter for de i FN's tekniske bistandsprogrammer delta-

gende internationale organisationer i hvert fald forbliver under disses normale danske kontaktorganer. Det vil kunne komplicere ekspertrekrutteringen for disse FN-organer, hvis der skydes et mellemlid ind mellem særorganisationerne og disses herværende kontaktorganer, der varetager forbindelsen på alle andre områder, og som normalt repræsenterer den sagkundskab, der under alle omstændigheder må trækkes på for at finde frem til de mest velegnede eksperter.

En fornylig foretagen undersøgelse har vist, at eksperterne gennemgående ikke inden deres udsendelse modtager tilstrækkelig vejledning om de økonomiske, politiske og sociale forhold i det land, hvortil de skal sendes, og om en eksperts pligter og ansvar. Det bør blive en vigtig opgave for den nye administration at søge at forbedre dette forhold. Medens selve rekrutteringen for de internationale organisationer som nævnt næppe på alle områder med fordel vil kunne centraliseres, bør en centralisering utvivlsomt søges gennemført for så vidt angår vejledning af eksperter. Det må derfor pålægges kontaktorganerne at drage omsorg for, at den centrale administration underrettes om alle ekspertansættelser.

Om formen for eller omfanget af denne vejledning eller forberedelse af eksperterne inden deres udsendelse er det ikke muligt for udvalget at opstille nøjere retningslinier. Disse må i høj grad variere fra tilfælde til tilfælde. Spørgsmålet er under diskussion i de fleste europæiske lande og i de internationale organisationer, mellem hvilke der dog endnu kun synes at være enighed om, at vejledningen i øjeblikket er for ringe. Muligvis vil det være tilstrækkeligt, at den nye administration selv indsamler materiale og foretager den fornødne vejledning, der i mange tilfælde ikke behøver at udstrækkes udover nogle få dage. Hvis man f.eks. udsender en højt kvalificeret ekspert til løsning af en bestemt afgrænset opgave for et kortere tidsrum, vil der således næppe være anledning eller tid til en dybtgående vejledning. Men i andre tilfælde, især hvor

de pågældende kommer i kontakt med den brede befolkning, er det af afgørende betydning for ekspertens udførelse af sin mission, at han modtager en grundig vejledning inden udsendelsen. Med henblik herpå vil det kunne vise sig hensigtsmæssigt at indlede et samarbejde med universiteter og andre højere læreanstalter, ligesom et nordisk samarbejde, eventuelt med en opdeling på regioner, kan vise sig praktisk.

Et andet vigtigt problem i forbindelse med ekspertbistanden til udviklingslandene er den stigende mangel på egnede eksperter. Udvalget har overvejet mulighederne for at afhjælpe denne mangel, der kan komme til at virke som en alvorlig hæmsko for bestræbelserne for hurtigt at udvide den danske bistandsindsats.

Der er idag på de fleste områder så stor mangel på eksperter herhjemme, at danske myndigheder og private virksomheder nødtigt afgiver disse til arbejdet i udviklingslandene. Erfaringerne viser i mange tilfælde, at arbejdet i udviklingslandene ikke regnes dem til fordel, når de vender hjem, og de har vanskeligt ved at placere sig i passende stillinger i Danmark igen efter en ekspertudsendelse. Det er derfor af stor betydning, at der gøres en indsats for at bibringe arbejdsgivere såvel i offentlig som i privat virksomhed forståelse af vigtigheden, dels af at der afgives eksperter til dette arbejde, dels af at arbejdet i udviklingslandene giver de pågældende mange erfaringer, som også kan være til nytte under deres senere arbejde herhjemme.

For statens tjenestemænd kan der bevilges orlov — også udover den normale 3-års periode — med bevarelse af lønnings- og pensionsanciennitet, hvis en tjenestemand ønsker udsendelse som ekspert. Det ville være formålstjenligt, hvis regeringen over for de enkelte ministerier og styrelser indskærpede betydningen af, at disse regler fuldt ud udnyttes til fordel for tjenestemænd, der er interesseret i udsendelse som eksperter. Der burde gives den nye administration særlig bemyndigelse til at tage sådanne spørgsmål

op til direkte forhandling med finansministeriet og/eller vedkommende myndigheder. Forsåvidt angår private virksomheder kan det blive nødvendigt for regeringen, eventuelt gennem erhvervsorganisationerne, at appellere til virksomhedernes ledelse om at stille sig mere forstående end hidtil, bl.a. under hensyn til den interesse, erhvervslivet som helhed må have i de danske bistandsprogrammets succes.

Også foranstaltninger for at vække den enkelte egnede persons interesse for at blive udsendt som ekspert bør overvejes. Således kunne det være ønskeligt, om universiteterne og de højere læreanstalter i de forskellige discipliner kunne udvide undervisningen om vore relationer til udviklingslandene og om de der herskende forhold. Endvidere bør man træffe foranstaltninger til at uddanne en reserve af eksperter. I Holland er der gjort en særlig indsats i denne retning og givet særlige bevillinger til en udvidelse af uddannelsen på de områder, hvor der forventes at ville blive særligt brug for eksperter i det internationale bistandsarbejde. Efter uddannelsen ansættes de pågældende i de under staten hørende institutioner, hvor de danner en reserve, som kan træde til og overtage arbejdet hjemme under eksperters udsendelse eller overtage disses arbejde i udviklingslandene, når de vender hjem efter en ekspertudsendelse. Denne ordning er blevet stærkt anbefalet i De Forenede Nationer.

Selv om sådanne uddannelsesformer oprettes, vil der formentlig fortsat være større efterspørgsel efter eksperter til udviklingslandene, end man vil være i stand til at imødekomme. Det bør overvejes at stille penge til rådighed - eventuelt af de til tekniske bistandsformål bevilgede midler - for udvidelse af visse fakulteter og læreanstalter med særlig henblik på at fremskaffe flere eksperter til udviklingslandene. Eksempelvis kan nævnes det meget store behov for naturvidenskabsmænd, veterinærer og forskellige former for ingeniører. En kraftig udbygning af visse fakulteter ved *vore egne* universiteter og højere læreanstalter vil derfor i

realiteten være et betydeligt bidrag til løsning af udviklingslandenes problemer.

Som en anden mulighed for at medvirke til løsningen af det akutte ekspertproblem kan nævnes udsendelsen af yngre, højtuddannede personer som assistenter for eksperter. Også på dette felt har Holland sammen med Vesttyskland været foregangsland. I disse lande har yngre specialister uden praktiske baggrund været udsendt sammen med ældre, erfarne FN-eksperter dels for at bistå disse, dels for at indvinde erfaringer inden for det tekniske bistandsarbejde med henblik på selv at opnå egentlig ansættelse som eksperter. Udgifterne ved disse assisterende eksperter er normalt ikke afholdt af FN, men af vedkommende lande.

Endelig kan som en ny form for rekruttering af eksperter nævnes det fornylig fremsatte amerikanske forslag om at oprette et frivilligt »fredskorps«. Dette skulle bestå i dannelsen af en pulje af yngre højt uddannede amerikanere, der kan udsendes til udviklingslandene af USA's regering eller private organisationer for at deltage i udviklingsprojekter, der er planlagt af værtslandenes regeringer. De pågældende skal arbejde på lige fod med udviklingslandenes egne statsborgere, men udover det nødvendige underhold ikke modtage løn. Udvalget anser i og for sig dette for en frugtbar tanke, men en iværksættelse bør dog først ske efter grundige overvejelser og undersøgelser, idet planens succes formentlig ganske vil afhænge af, at deltagerne udvælges fornuftigt.

### 3° *stipendiatmodtagelse.*

På samme måde som ovenfor nævnt vedrørende eksperter er der i øjeblikket en række forskellige myndigheder og institutioner, der modtager stipendiater fra udviklingslandene. Efter udvalgets opfattelse består der på adskillige områder mulighed for at samordne og forbedre stipendiatmodtagelsen og at gennemføre mere ensartede vilkår for de forskellige kategorier af stipendiater.

Med henblik herpå mener udvalget, at man i videst mulig grad bør samle administrationen af stipendiater, der kommer hertil på stipendier ydet af FN's tekniske bistandskontor, på bilaterale stipendier ydet af den danske stat, herunder både de, der hidtil har været ydet gennem Regeringsudvalget for teknisk bistand, og gennem undervisningsministeriet, samt på stipendier ydet under det amerikanske tredjelandsprogram og af Ford Foundation. På samme måde som for visse eksperter finder man det derimod mere hensigtsmæssigt, at de danske kontaktorganer for de i FN's tekniske bistandsprogrammer deltagende særorganisationer fortsat forestår den faglige tilrettelæggelse af studieprogrammerne. Kontaktorganerne skal dog have pligt til at underrette den nye administration om stipendiatens ankomst m.v., således at det koordinerende organ også for disse stipendiater vedkommende kan bistå med løsningen af praktiske spørgsmål og med at opnå kontakt med personer og institutioner uden for stipendiaternes specielle faglige interesseområder. Endvidere bør de faciliteter, der fremover måtte blive tale om at yde stipendiater af ovennævnte kategorier, stå åbne for alle studerende, uanset om de kommer til Danmark for egen regning eller formidlet gennem private organisationer som Landøkonomisk Rejsebureau, Dansk Ungdoms Fællesråd eller andre.

Udvalget mener ikke, at der er behov for væsentlige ændringer i den egentlige faglige tilrettelæggelse af studieprogrammerne. Den nye administration, der skal forestå og samordne stipendiatmodtagelsen, må under alle omstændigheder søge bistand ved tilrettelæggelsen af studieprogrammerne hos de samme faglige myndigheder, som hidtil har tilrettelagt disse. Formålet med at samle stipendiatmodtagelsen hos et centralt organ er nok så meget på forskellige andre felter at søge at skabe bedre betingelser for stipendiaterne. Der bør således skabes noget større ensartethed i behandlingen både for såvidt angår størrelsen af de stipendier, der

ydes, og for såvidt angår selve modtagelsen. Der gælder i dag forskellige stipendiesatser for de stipendier, der administreres af de forannævnte forskellige organer, uanset om studierne finder sted under samme vilkår. Erfaringen har vist, at denne forskelsbehandling kan give anledning til utilfredshed og vanskeligheder. Hvad angår modtagelsen af stipendiater, vil et centralt organ få bedre muligheder for at tage sig af de enkelte stipendiater og gennemføre fælles arrangementer både af selskabelig, turistmæssig og kulturel art til gavn for stipendiaternes almene udbytte af opholdet i Danmark og af erhvervmæssig art til gavn for danske eksportinteresser. Endelig vil et centralt organ have mulighed for at give stipendiaterne bedre forudsætninger for at få udbytte af opholdet ved — inden de går over til specialstudier — at samle dem i større studiegrupper og tilrettelægge fælles indledende kurser om generelle spørgsmål såsom danske samfundsforhold, historie, sprog osv. Dette er især af betydning for de stipendiater, der skal studere her i længere tid. Udvalget ville anse det for et betydeligt fremskridt, hvis hele denne praktiske virksomhed til fordel for stipendiaterne kunne koncentreres i en enkelt bygning, der således ville kunne virke som et naturligt samlingspunkt for alle udenlandske studerende her i landet.

Bortset fra den forbedring en sådan centralisering måtte kunne hidføre for såvidt angår stipendiatmodtagelsen, vil det være af den største betydning at udvide studiefaciliteterne. Allerede på indeværende tidspunkt kan det være vanskeligt at skaffe studiepladser for så stort et antal stipendiater, som ønsker at studere her. Man bør derfor stræbe efter dels at udvide studiefaciliteterne, dels at udnytte de forhåndenværende faciliteter bedre. For såvidt angår højt kvalificerede stipendiater, der skal drive specialstudier, er Regeringsudvalget for teknisk bistand for at afbøde denne vanskelighed allerede i vidt omfang gået over til at arrangere kurser i stedet for at modtage enkeltstipendiater, og denne linie bør også frem-

over følges, hvis der med udvidelsen af den tekniske bistandsvirksomhed kommer et betydeligt større antal studerende hertil fra udviklingslandene. For såvidt angår yngre studerende, der skal have en grundlæggende uddannelse, bør man også søge studiemulighederne ved danske læreranstalter og skoler udvidet.

Et initiativ hertil er allerede taget på et specielt felt, idet der for øjeblikket finder undersøgelser sted af mulighederne for at oprette et veterinærfakultet ved Landbohøjskolen for sådanne studerende fra udviklingslandene, som skal kunne forestå undervisning og instruktion i deres hjemland. Endvidere er der på forskellige andre områder fremsat forslag om at åbne vore læreanstalter og skoler for studerende fra udviklingslandene. Således er der fra Danmarks tekniske højskole og fra Ingeniørsammenslutningen og fra det lægevidenskabelige fakultet fremsat konkrete forslag om uddannelse i Danmark inden for disse discipliner af studerende fra udviklingslandene. Da det selvsagt er betydningsfuldt at undgå at invitere stipendiater til et fremmed land til flerårige studier, som de i sidste instans måske ikke kan gennemføre, er den rette udvælgelse et vanskeligt problem. Efter udvalgets opfattelse bør sådanne forslag nærmere overvejes og om muligt gennemføres, idet det dog bør være klart, at der her kun kan være tale om nødløsninger, indtil udviklingslandene selv måtte blive i stand til at påtage sig uddannelse af denne art.

#### 4° *oplysningsarbejdet.*

Spørgsmålet om en udvidelse og omlægning af oplysningsarbejdet opstår naturligt i forbindelse med planerne om en udvidelse af den danske bistandsindsats. Hidtil har der ikke været muligheder for at gennemføre et tilstrækkeligt omfattende oplysningsarbejde om udviklingslandene og Danmarks bistand til dem. Offentlighedens interesse for problemet har indtil for nylig kun været begrænset, og den hidtidige danske bistands-

indsats har heller ikke kunnet bære en stort anlagt oplysningsvirksomhed.

Af afgørende betydning for den rigtige tilrettelæggelse af et grundigt oplysningsarbejde vil det efter udvalgets opfattelse være, at dette arbejde knyttes så nært som muligt til arbejdet med de konkrete bistandsprojekter. Udvalget mener derfor, at oplysningsarbejdet bør indgå som en integrerende del af den nye administrations daglige virksomhed. Konkrete danske bistandsprojekter og de deraf følgende direkte kontakter med fremmede kulturer vil afgive et vel egnet, anskueligt udgangspunkt for generel oplysning såvel om udviklingslandenes problemer og de bestræbelser, der udfoldes for deres løsning, som om De Forenede Nationer og særorganisationernes arbejde m.v.

Oplysningsvirksomhedens formål må være at fastholde og videreudvikle den interesse, der allerede er i befolkningen for udviklingslandenes forhold samt at inddrage stadig bredere kredse af befolkningen i denne problemkreds. Arbejdet må tage sigte dels mod de enkelte borgere, dels mod skoler, højskoler o. lign., samt de mange folkelige og faglige organisationer. Den nye administration må have til opgave at fastholde en almen interesse i offentligheden for udviklingslandenes problemer og det internationale samarbejde i forbindelse hermed og at medvirke til igangsætning af oplysningsarbejde på lokalt plan ved instruktion af studiekredsledere, foredragsholdere, lærere m.v. samt ved fremstilling af de fornødne hjælpemidler i form af publikationer, film og andet audio-visuelt materiale.

En sådan oplysningsvirksomhed bør ikke snævert begrænses til de specielt danske projekter, ej heller til den tekniske bistand som sådan, men bør også mere generelt omhandle udviklingslandene og deres stilling i det internationale samarbejde. Iværksættelsen af et sådant oplysningsarbejde forudsætter medarbejdere, der udover administrativ erfaring har nogen pædagogisk indsigt og er fortrolige med folkeoplysende arbejde. De må tillige kunne virke inspirerende og igangsæt-

tende på det lokale oplysningsarbejde ud over landet.

Foruden det ovenfor omhandlede oplysningsarbejde i Danmark bør man tillige søge gennemført et oplysningsarbejde i udviklingslandene om Danmarks bistandsindsats i forbindelse med konkrete projekter.

Det må forudses at blive påkrævet, at den nye administration ikke alene må subsidiere, men i vidt omfang finansiere denne udvidede oplysningsvirksomhed, der derfor må antages at ville blive en betydelig post på den nye administrations budget.

De væsentligste midler, der efter udvalgets opfattelse vil kunne tages i anvendelse ved løsningen af disse opgaver, er følgende:

#### i. Publikationer.

a) Der bør udgives et *tidsskrift*, hvorigenem foredragsholdere, studiekredsledere, lærere m. fl. holdes orienterede om udviklingslandenes problemer, de tekniske bistandsprogrammer, herunder danske projekter, og sådanne sider af det internationale samarbejde, som vil være af interesse for det folkeoplysende arbejde. Tidsskriftets form må være således tilrettelagt, at det kan bruges som baggrundsmateriale i studiekredsarbejdet.

b) Ved siden heraf bør det centrale organ regelmæssigt udsende korte *orienterende meddelelser* om sin virksomhed og beslægtede forhold. Disse meddelelser kan have et beskedent udstyr og bør distribueres gratis i store oplag til enhver interesseret foreningsleder, lærer m.v.

c) Til gratis distribution i endnu videre kredse bør fremstilles »*foldere*«, som i kort form redegør f.eks. for Danmarks deltagelse i bistanden til udviklingslandene eller for særlige projekter. I forbindelse med eventuelle landsomfattende indsamlinger vil et særligt behov for denne art materiale formentlig gøre sig gældende.

d) Til dyberegående oplysningsarbejde bør fremstilles en serie af *småpublikationer*. Som eksempler på emner, der bør behandles i en sådan serie kan nævnes: Forenede Natio-

ner, de enkelte særorganisationer, EPTA, Specialfonden; Danmark og udviklingslandene, danske bilaterale projekter; befolkningsproblemer, de rige og fattige lande i verdensøkonomien og analfabetisme.

e) Støtte bør kunne ydes til fremstilling eller oversættelse af *mere omfattende publikationer* omhandlende samme problemkreds, men i større sammenhæng og i grundigere bearbejdning.

f) Ovennævnte publikationer henvender sig fortrinsvis til voksne. De vil kunne anvendes såvel i det frie folkeoplysende arbejde som af lærere i skolen. En næsten lige så vigtig opgave vil det være at tilvejebringe et egnet *undervisningsmateriale* i form af »supplerende læsning« *til skolebørn*.

#### 2. Audio-visuelt materiale.

a) *Film*. Kun få egnede oplysningsfilm om udviklingslandenes problemer og internationalt samarbejde er til rådighed for et dansk publikum. Den nye administration bør dels selv producere, dels yde støtte til produktion af dokumentarfilm om danske projekter i udviklingslandene, samt lade fremstille film af mere propagandamæssigt tilsnit om baggrunden for øget dansk indsats til fordel for udviklingslandene.

b) *Billedbånd og lysbilleder*. Til brug i såvel skoler som foreninger o.lign. bør fremstilles et antal billedbånd og lysbilledserier om de danske projekter i udlandet og de erhvervmæssige, sociale og kulturelle forhold i de områder, hvor man arbejder. Distributionen må ske gennem den nye administration, og materialet bør dels udlånes gratis, dels sælges til lave priser. Endvidere bør FN og særorganisationernes billedbånd distribueres ad denne vej.

c) *Lydbånd*. Folkemusik fra udviklingslandene, optagelser af hjemlige foredrag og diskussionsoplæg om udviklingslandene m.v. bør udlånes gennem den nye administration. Et samarbejde med UNESCO, Danmarks Radio, undervisningsministeriets båndcentral og de større biblioteker bør her etableres.

d) *Fotomateriale, billedsæt o.lign.* FN og



særorganisationerne råder over et omfattende billedmateriale, ofte i form af billedsæt på 15-20 store billeder, som er særdeles velegnede i det folkeoplysende arbejde. Såvel dette materiale som et tilsvarende om de særlige danske projekter bør af skoler, foreninger o.lign. kunne lånes fra den nye administration.

e) *Vandreudstillinger.* Et vigtigt middel til fremme af forståelsen af de forhold, hvorunder befolkningen lever i de såkaldte udviklingslande, er udstillinger, hvor erhvervsformer, sundhedsforhold, undervisningsmuligheder, kunst m.v. fremstilles ved hjælp af tekst, fotografier, grafiske fremstillinger, brugsting m.m. Vandreudstillinger i lighed med den af Mellemfølkeligt Samvirke fremstillede Indienudstilling, der for øjeblikket cirkulerer på sjællandske skoler, bør gratis kunne stilles til rådighed for såvel skoler som foreninger m.v.

f) *Større udstillinger.* Store udstillinger i lighed med den for et par år siden af Mellemfølkeligt Samvirke i Københavns Rådhus afholdte Indienudstilling bør med mellemrum arrangeres i København og de større provinsbyer. Sådanne udstillinger vil blive set af mange mennesker og give anledning til omfattende omtale i såvel dagspressen som radio og fjernsyn.

### 3. *Presse, radio og fjernsyn.*

Et samarbejde med radio og fjernsyn med henblik på det folkeoplysende arbejde i forbindelse med Danmarks bistand til udviklingslandene bør indledes, og den nye administration må bistå radio og fjernsyn med foredrag til og tilrettelægning af programmer. Tidligere eksperter, medarbejdere ved igangværende projekter, etnografer og andre specialister bør så vidt muligt drages ind i dette arbejde.

Ligeledes bør den nye administration bl.a. i samarbejde med udenrigsministeriets presbureau sættes i stand til at forsyne i særdeleshed dagspressen, men også fagpressen med såvel færdige artikler som stof til sådanne samt billeder.

### 4. *Foredrag i skoler, foreninger m.v.*

Der er i foreninger, aftenhøjskoler etc. et stort behov for foredragsholdere, som kan orientere om udviklingslandene og hermed beslægtede problemer, og behovet må anses at ville vokse stærkt i de kommende år. Det vil være nødvendigt, at det organ, som administrerer Danmarks bistand til udviklingslandene, kan stille sådanne til rådighed. Tidligere eksperter bør drages stærkest muligt ind i dette arbejde, og udenlandske stipendiater bør ligeledes anvendes.

### 5. *Kursusvirksomhed.*

En meget væsentlig opgave for det centrale organ vil være at afholde kursus for kommende eller allerede aktive lærere, ledere i det folkeoplysende arbejde m.fl. Eksempelvis kan nævnes korte almene instruktionskursus, hvor deltagerne introduceres i udviklingslandenes problemer og det hermed forbundne internationale samarbejde og inspireres til at iværksætte et oplysningsarbejde herom i deres forening eller skole. Endvidere kan nævnes kursus om Danmarks indsats i hjælpen til udviklingslandene, om FAO og ernæringssspørgsmål, om UNESCO og undervisningsforholdene, kursus for historie- og geografilærere om ikke-europæiske kulturers behandling i skoleundervisningen, særlige kursus for journalister, for bibliotekarer, for studiekredsledere o.s.v. Endvidere bør man tilstræbe afholdelse af seminarer på højt plan med deltagelse fra Danmark såvel som fra oversøiske lande.

### 6. *Bibliotek.*

Den nye administration bør etablere et specialbibliotek omfattende litteratur om udviklingslandene, teknisk bistand, internationale samarbejdsorganisationer m.v. Bøger, pjecer o.lign. skal kunne rekvireres direkte af folk, der vil bruge materialet i deres undervisning eller oplysningsarbejde. Ved bogsamlingens opbygning bør også de udenlandske stipendiaters behov for oplysning om nordiske forhold tilgodeses.

*7. Vejledning vedrørende studiekredsarbejde, formidling af kontakt m.v.*

Den nye administration bør i det omfang, det ønskes, være studiekredsledere, lærere, foreningsformænd o.s.v. behjælpelig med tilrettelægning af deres arbejde. Den bør for-

midle kontakt mellem skoler og andre institutioner og foreninger i Danmark og udviklingslandene for at fremme interessen for og forståelsen af fremmede folkeslags levevilkår og bestræbelser.

## V. UDVALGETS BEHANDLING AF FREMLAGTE PROJEKTFORSLAG

I overensstemmelse med den udvalget pålagte opgave at træde i forbindelse med organisationer og personer, der allerede har gjort en indsats i forbindelse med Danmarks bistand til udviklingslandene eller har fremlagt planer derom, har udvalget behandlet de i bilag 6 til betænkningen indeholdte forslag.

Medens enkelte af disse forslag har kunnet henvises til Regeringsudvalget for teknisk bistand til eventuel gennemførelse under den til rådighed for regeringsudvalget stående bevilling til bilateral bistand, har ud-

valget efter at have gennemgået og om fornødent fremskaffet supplerende oplysninger om de øvrige forslag meddelt de pågældende forslagsstillere, at man vil drage omsorg for, at de nye administrative organer bliver underrettet om forslagene, således at de kan blive taget i betragtning ved gennemførelsen af det fremtidige arbejde med teknisk bistand.

Visse forslag og ideer er indarbejdet i betænkningens øvrige kapitler, og i nogle tilfælde har udvalget anbefalet, at mulighederne for deres gennemførelse undersøges nærmere.

## VI. RESUMÉ OG FORSLAG

### i) *R e s u m é af udvalgets konklusioner.*

Det er udvalgets opfattelse, at den danske bistand fortsat i høj grad bør ydes multilateralt, men på en sådan måde, at eventuelle projekters danske karakter så vidt muligt bevares. Bilateral bistand vil blive aktuel i tilfælde, hvor den multilaterale form ikke kan anvendes, eller hvor et bilateralt projekt af særlige grunde skønnes ønskeligt. Også i disse tilfælde bør der dog søges etableret kontakt med FN eller særorganisationerne.

Det må efter udvalgets opfattelse i alle tilfælde være myndighederne i udviklingslandene, der træffer den endelige afgørelse med hensyn til bistandsprojekternes udvælgelse og prioritetsstilling. Små lande som Danmark skulle have de bedste forudsætninger for at øve en indsats på det uddannelsesmæssige område, herunder specielt på landbrugsfaglige, teknologiske eller medicinske felter og med hensyn til uddannelse af lærere og ledere inden for folkeoplysningen.

Det skønnes formålstjenligt i første række at placere en forøget indsats ude i selve udviklingslandene.

Der vil i hvert fald i de førstkomende år også kunne blive tale om at lægge især højere uddannelse her i landet, medens folkelig uddannelse efter udvalgets opfattelse mest hensigtsmæssigt vil kunne gives på stedet. Der må dog formodes til stadighed at ville bestå et behov for stipendiater til specialstudier i Danmark.

Der er ligeledes enighed om, at man fra dansk side bør undlade at engagere sig i et eller nogle få projekter på en sådan måde, at de ganske kommer til at dominere den

danske bistandsindsats. På den anden side bør man undgå at sprede den danske indsats over så stort et geografisk område, at dens nyttevirkninger ikke vil kunne spores. En vis koncentration om lande, hvor Danmark skønnes at have forudsætninger for at hjælpe, og hvor der på længere sigt er rimelig udsigt til en gensidig fordelagtig samhandel, må anses for hensigtsmæssig.

Det vil næppe være rigtigt at lægge sig fast på nogen bestemt størrelse for de årlige bevillinger til den danske bistandsindsats. Der er dog enighed om, at en nyordning af administrationen under alle omstændigheder vil være nødvendig. Udvalgets forslag til ny administration bygger på den forudsætning, at der i løbet af en kortere årrække vil kunne blive tale om at yde bistand af enhver art (herunder også medregnet lån og kreditydelser, dog bortset fra normale eksportkreditgarantier) for 50-100 mill. kr. pr. år svarende til 1/8-1/4 % af nationalindtægten.

Det vil dog nok tage nogle år, før man kan nå op på beløb af denne størrelsesorden, og det må i alle tilfælde være en forudsætning, at egnede projekter for en dansk indsats er til stede. På længere sigt må man efter udvalgets opfattelse indstille sig på, at den samlede hjælpeindsats må have et endnu større omfang, og udvalget finder ikke et beløb på ca. 400 mill. kr. årligt svarende til 1 % af nationalindtægten for urimeligt som mål for en dansk bistandsindsats. Rammerne for administrationen må derfor lægges således, at den kan tilpasses et øget behov.

Udvalget går ud fra, at den alt overvejende del af den danske hjælp til udviklingslandene som hidtil må finansieres af statsmidler.

Man anser det dog for både rimeligt og ønskeligt, at en vis del finansieres fra private kilder dels fra erhvervslivet, dels ved offentlige indsamlinger.

I begyndelsen vil rene gaveydelse til de pågældende lande sikkert blive dominerende, men det er sandsynligt, at låneydelse - eventuelt på særligt lempelige vilkår - efterhånden vil komme til at spille en stigende rolle. Den fremtidige fordeling mellem gaver og lån må i høj grad afhænge dels af udviklingen i den almindelige internationale praksis på dette område, dels af arten af den hjælpeindsats, Danmark koncentrerer sig om. Udvalget har i denne forbindelse overvejet mulighederne for at lette långivningen til udviklingslandene og etablere særlige garantiordninger for vareleverancer i forbindelse med tekniske bistandsprojekter og for private investeringer i udviklingslandene.

Udvalget er enig om, at bistanden må nøje koordineres med Danmarks almindelige udenrigspolitik, herunder med Danmarks politik på det humanitære og på det udenrigsøkonomiske område, især Danmarks handelspolitik og politik i de internationale økonomiske organisationer. Der er enighed om, at der bør etableres et nært samarbejde med erhvervsorganisationerne, således at erhvervslivets interesse og aktive medvirken sikres. Udvalget mener, at mulighederne for en udvidelse af det nordiske samarbejde på dette område bør udnyttes i størst muligt omfang.

Med den øgede bistand vil behovet for en samordning af de forskellige myndigheders og private organisationers indsats vokse. Videnskabelig såvel som anden sagkundskabs medvirken ved tilrettelæggelsen og gennemførelsen af den udvidede bistand må sikres. Behovet og mulighederne for at etablere et selvstændigt videnskabeligt institut - eventuelt på nordisk basis - må overvejes på baggrund af de i den kommende tid indvundne erfaringer. Et specielt behov for samordning og forbedring foreligger med hensyn til stipendiatmodtagelse, ekspertudsendelse og oplysningsarbejde. På sidstnævnte område forudses en væsentlig udvidelse, og udvalget

anser det for betydningsfuldt, at denne tilrettelægges i snæver tilknytning til arbejdet med de konkrete bistandsprojekter.

## 2) Udvalgets forslag

### a) Lovforslag

Som et resultat af de i udvalget stedfundne drøftelser vedrørende organisationen m.v. af det fremtidige bistandsarbejde har man udarbejdet det som bilag 1 vedlagte forslag til lov om oprettelse af »Det danske Råd for teknisk samarbejde med udviklingslandene«.

Forslaget tilsigter oprettelse dels af et råd for teknisk samarbejde med udviklingslandene omfattende repræsentanter for alle interesserede danske myndigheder og organisationer, der skal være rådgivende for regeringen med hensyn til retningslinierne for Danmarks bistandsvirksomhed, dels af en styrelse, der skal koordinere alt dansk bistandsarbejde, og tage initiativ og være ansvarlig for gennemførelsen af tekniske bistandsprojekter, kurser, oplysningsarbejde m.v., og dels af et sekretariat, som skal bistå de nævnte organer og varetage de løbende forretninger.

Udvalget har specielt drøftet forholdet mellem råd og styrelse, idet der hos et mindretal i udvalget har været et stærkt ønske om, at en væsentlig del af styrelsen skulle vælges direkte af rådet for derigennem at forankre arbejdet i de folkelige organisationer. De praktiske vanskeligheder, som en sådan procedure kunne afstedkomme, ansås dog for at være større end de fordele, den indebærer, og der er derfor opnået enighed om en fremgangsmåde, der sikrer rådet indflydelse på styrelsens sammensætning, selv om der ikke bliver tale om direkte valg.

### b) Nordisk samarbejde

Udvalget mener, at mulighederne herfor nøje bør undersøges og peger især på følgende områder:

- 1) Fælles nordisk uddannelse af eksperter og ekspertrekruttering til nordiske projekter.

- 2) Fælles tilrettelæggelse af studieophold og stipendiatrekruttering i forbindelse med nordiske projekter.
- 3) Fælles nordiske eller indbyrdes koordinerede bistandsprojekter.
- 4) Fælles nordisk forskningsinstitut for spørgsmål vedrørende udviklingslandene.
- 5) Fælles nordiske forsikringsmæssige garantier for private investeringer i udviklingslandene.
- 6) Repræsentation for de øvrige nordiske lande i de enkelte landes planlæggende organer.

#### c) *Låneydelser*

Udvalget mener, at spørgsmålet om behovet for långivning i forbindelse med tekniske bistandsprojekter fremover vil blive aktuelt, og at dette behov bl.a. vil kunne imødekommes ved:

- 1) Ydelse af statslån til udviklingslandenes regeringer i forbindelse med tekniske bistandsprojekter, evt. på særligt lempelige vilkår efter forelæggelse i konkrete tilfælde for de bevilgende myndigheder.
- 2) Ydelse af eksportkreditgarantier for vareleverancer m.v. til udviklingslande i forbindelse med tekniske bistandsprojekter, eventuelt på særligt lempelige vilkår inden for et beløb af 250 mill. kr. efter forelæggelse i konkrete tilfælde for de bevilgende myndigheder (jfr. lovforslagets § 6).
- 3) nærmere undersøgelse af mulighederne for ydelse af garantier på forsikringsmæssig basis for private investeringer i udviklingslandene.

#### d) *Ekspertrekruttering og -uddannelse*

Udvalget foreslår:

- 1) En centralisering af ekspertrekrutteringen, dog bortset fra den, der foretages af FN-særorganisationernes hidtidige kontaktorganer.
- 2) En centralisering og udvidelse af ekspertvejledningen.
- 3) En henstilling til myndigheder og erhverv

om at indtage en mere positiv holdning med hensyn til afgivelse af eksperter til udsendelse og placering af disse efter hjemkomsten.

- 4) En undersøgelse af mulighederne for en udvidelse af den hjemlige uddannelseskapacitet for eksperter.

#### e) *Stipendiatmodtagelse*

Udvalget foreslår:

- 1) En centralisering af stipendiatmodtagelsen og af løsningen af andre praktiske problemer i forbindelse med stipendiaters ophold i Danmark (sprogundervisning, oplysning om danske forhold m.v.), så vidt muligt i en selvstændig bygning indrettet til formålet.
- 2) En centralisering af den faglige tilrettelæggelse af stipendiatophold, dog bortset fra sådanne, der tilrettelægges af FN-særorganisationernes herværende kontaktorganer.
- 3) En undersøgelse af mulighederne for en udvidelse af antallet af stipendiepladser.

#### f) *Oplysningsarbejdet*

Udvalget foreslår:

- a) Udgivelse af en række publikationer
  1. tidsskrift
  2. orienterende meddelelser
  3. »foldere«
  4. småpublikationer
  5. mere omfattende publikationer
  6. undervisningsmateriale til skolebørn.
- b) Udarbejdelse af audio-visuelt materiale
  1. film
  2. billedbånd og lysbilleder
  3. lydbånd
  4. fotomateriale, billedsæt o.lign.
  5. vandrestillinger
  6. større udstillinger.
- c) Udvidelse af samarbejde med presse, radio og fjernsyn.
- d) Udvidet foredragsvirksomhed.
- e) Udvidelse af kursus og studiekredsaktivitet.
- f) Oprettelse af særligt bibliotek m.v.

## FORSLAG

til

*lov om oprettelse af Det danske Råd for teknisk samarbejde med udviklingslandene.*

*Stk. 1.* Der oprettes »Det danske Råd for teknisk samarbejde med udviklingslandene«.

*Stk. 2.* Rådet har til opgave at være rådgivende for regeringen i spørgsmål vedrørende ydelse af teknisk bistand til udviklingslandene og vedrørende oplysningsarbejdet i Danmark om internationalt samarbejde, særlig med henblik på disse landes forhold samt at iværksætte offentlige indsamlinger i Danmark til fordel for arbejdet i udviklingslandene.

*Stk. 3.* Rådet skal i øvrigt følge den i § 3 omhandlede styrelsens virksomhed. Styrelsen aflægger hvert år beretning over for rådet om sin virksomhed i det forløbne år og forelægger sit program for det følgende år til godkendelse.

## 9 2.

*Stk. 1.* Udenrigsministeren beskikker rådets formand og medlemmer for 3 år.

*Stk. 2.* Som medlemmer af rådet kan beskikkes dels personer udpegede af myndigheder, institutioner og organisationer, der må anses for særligt interesserede i spørgsmål om bistand til udviklingslandene, dels personer, der i øvrigt skønnes at have særlig sagkundskab eller erfaring med hensyn til de under rådet henhørende opgaver.

*Stk. 3.* Efter rådets etablering skal forslag om nye rådsmedlemmer forelægges rådet til udtalelse, ligesom rådet kan stille forslag til udenrigsministeren om optagelse af nye medlemmer.

*Stk. 4.* Rådet udarbejder vedtægter for sin og styrelsens virksomhed. Vedtægterne skal godkendes af udenrigsministeren.

## 8 2

Der nedsættes en »Styrelse for teknisk samarbejde med udviklingslandene«, der har til opgave under iagttagelse af de af rådet angivne retningslinier:

*at* tilrettelægge og gennemføre sådanne danske projekter til bistand for udviklingslandene, der finansieres af danske statsmidler;

*at* tilrettelægge og gennemføre dansk medvirken i projekter til bistand for udviklingslandene, der finansieres af FN;

*at* koordinere og føre tilsyn med sådanne projekter til bistand for udviklingslandene, der med tilskud fra den danske stat udføres af andre organer;

*at* forelægge for de kompetente myndigheder spørgsmålet om ydelse af statslån, særlige kreditgarantier og garantier for private investeringer, der måtte være en forudsætning for at gennemføre et bistandsprojekt eller videreføre dette;

*at* være rådgivende for myndigheder og private organisationer med tilknytning til rådets arbejde i alle sager vedrørende bistand til udviklingslandene;

*at* forestå eller yde hjælp til rekrutteringen, uddannelsen og vejledningen af danske eksperter til bistandsarbejde i udviklingslandene, såvel det direkte af Danmark i de pågældende lande ydede som det gennem De

Forenede Nationer og særorganisationer administrerede ;

*at* indsamle materiale og iværksætte undersøgelser, der må anses for værende af betydning for arbejdet i udviklingslandene;

*at* koordinere, tilrettelægge og iværksætte oplysningsvirksomhed i Danmark om internationalt samarbejde, særlig i forbindelse med bistanden til udviklingslandene;

*at* koordinere tilrettelæggelsen af ophold i Danmark af studerende fra udviklingslandene samt påtage sig udarbejdelsen af studieprogrammer og sørge for ophold og forplejning i den udstrækning, andre organer ikke har ansvaret for disse opgaver;

*at* tilrettelægge fælles kursus for udenlandske studerende;

*at* gennemføre offentlige indsamlinger til fordel for arbejdet i udviklingslandene og administrere de indkomne midler.

#### b 4.

*Stk. 1.* Udenrigsministeren udnævner efter forudgående forelæggelse af forslag for og forhandling med rådet styrelsens medlemmer under hensyntagen til de i rådet repræsenterede interesseområder og den i rådet repræsenterede sagkundskab og udpeger endvidere blandt disse medlemmer en formand og en næstformand.

*Stk. 2.* Styrelsens medlemmer udnævnes for 3 år.

*Stk. 3.* Ved styrelsens første beskikkelse kan dens medlemmer udnævnes uden forudgående forelæggelse af forslag for og forhandling med rådet.

*Stk. 4.* Styrelsen skal omfatte 12-15 med-

lemmer, men udenrigsministeren vil kunne forøge dette antal, såfremt udviklingen gør det påkrævet.

° " -

Der oprettes et sekretariat under ledelse af en direktør, der ansættes af udenrigsministeren efter forudgående forelæggelse af forslag for og forhandling med styrelsens medlemmer. Ved den første ansættelse kan direktøren dog udpeges uden forudgående forelæggelse af forslag for og forhandling med styrelsens medlemmer.

*Stk. 1.* Administrationsudgifterne ved de i §§ 1, 3 og 5 nævnte organer bevilges på de årlige finanslove, på hvilke også optages særlige beløb som rådighedssummer for disse organer til oplysningsarbejdet i Danmark, til meddelelse af stipendier til personer fra udviklingslandene, til udsendelse af eksperter og til mindre projekter i udviklingslandene eller i Danmark.

*Stk. 2.* Til større opgaver søges gennem udenrigsministeriet tilvejebragt de nødvendige midler.

*Stk. 3.* Der stilles indtil 250 mill. kr. til rådighed for ydelse af garantier mod tab på private kreditter ydet til udviklingslandene som led i disses økonomiske eller tekniske udvikling. De nærmere betingelser for ydelsen af garantiene skal i de enkelte tilfælde godkendes af finansudvalget.

Denne lov træder i kraft den .



## BEMÆRKNINGER

til

*forslaget om lov om oprettelse af Det danske Råd for teknisk samarbejde  
med udviklingslandene.*

Administrationen af Danmarks tekniske bistandsvirksomhed har hidtil været henlagt til Regeringsudvalget for teknisk bistand og i et vist mindre omfang til forskellige myndigheder og private institutioner.

Regeringsudvalget, der tænkes ophævet, når den nye administration træder i kraft, har af praktiske grunde kun 14 medlemmer, hvorfor repræsentanter for visse af de i bistandsarbejdet deltagende institutioner ikke har været medlemmer.

Skabelsen af en ny administration er motiveret ud fra hensynet til at inddrage alle interesserede kredse i arbejdet for udviklingslandene samt til de forøgede bidrag, der ikke mindst for såvidt angår bilaterale projekter, gør et større administrationsapparat nødvendigt; også hensynet til koordinationen har i høj grad spillet ind.

*Ad § 1.*

Udtrykket »teknisk samarbejde« er den af FN vedtagne betegnelse for dette arbejde. Ved »teknisk bistand« forstås bistand, der uden direkte investering skal bidrage til fremme af et lands økonomiske udvikling, herunder indbefattet bistand på det undervisningsmæssige og forskningsmæssige område. Dette står i modsætning til økonomisk bistand, hvorved forstås hjælp uden forbindelse med teknisk bistandsydelse, f.eks. i form af langvarig kreditgivning, samt til humanitær bistand, hvormed tænkes på afhjælpning af øjeblikkelige nødstilstande. Den

økonomiske og humanitære bistand falder udenfor rådets ressort, bortset fra tilfælde hvor sådan bistand har direkte relation til konkrete tekniske bistandsprojekter.

Rådet skal vejlede regeringen med hensyn til retningslinierne for Danmarks bistandsvirksomhed, herunder være rådgivende med hensyn til Danmarks deltagelse i internationale programmer — (FN's udvidede program for teknisk bistand, FN's Specialfond m.m.) - og den tekniske bistandsindsats, Danmark yder direkte til udviklingslandene på bilateral basis. Rådet skal endvidere vejlede dels ved tilrettelæggelsen her i landet af en oplysningsvirksomhed om internationalt samarbejde, særlig med henblik på udviklingslandene dels ved undersøgelser, der må anses for nødvendige forudsætninger for arbejdet i udviklingslandene.

Rådet forudsættes normalt at træde sammen een gang om året, men skal iøvrigt kunne afholde møder efter egen bestemmelse. På det normale årlige møde skal rådet godkende styrelsens beretning, indeholdende hovedpunkterne for regnskabet for det forudgående år. Endvidere skal det godkende det af styrelsen forelagte program for det følgende år indeholdende retningslinier for årets arbejde samt et skøn over på den ene side udgifter til projekter, kurser, stipendiatmodtagelse, oplysningsarbejdet, administration o.s.v. og på den anden side indtægter i form af indsamlede midler og bevillinger fra staten. Det forudsættes, at rådet

på grundlag af beretning og program har en udførlig drøftelse af omfang, placering og tilrettelæggelse af den danske bistandsindsats, herunder fremkommer med forslag til ændringer og udvidelser.

Da rådet har en omfattende medlemskreds og ikke kan forventes at træde sammen ofte, vil det være nødvendigt ikke alene at overlade det udøvende arbejde på dette område til den i § 3 omhandlede styrelse og dennes underorganer, men også at lade styrelsen selv træffe beslutninger af vidtrækkende betydning. Eksempelvis må spørgsmålet om et bilateralt projekts egnethed, ansøgning om midler til dettes iværksættelse m.m. behandles af styrelsen.

#### *Ad § 2.*

Tanken er at skabe et organ, i hvilket alle institutioner, sammenslutninger og foreninger, der er interesseret i bistandsarbejdet samt den iøvrigt fornødne sagkundskab kan blive repræsenteret og få lejlighed til at gøre deres synspunkter gældende. Der vil ligeledes være mulighed for som medlemmer at udpege en eller flere repræsentanter for de øvrige nordiske lande med henblik på at sikre en vis koordination med disses bistandsarbejde.

Der skabes ikke med loven nogen ret til repræsentation, og det overlades til udenrigsministerens skøn efter samråd med de særligt interesserede ministerier, hvilke institutioner der bør opfordres til at foretage indstilling om medlemmer.

#### *Ad § 3.*

Styrelsen, der til en vis grad får beføjelser som det nuværende Regeringsudvalg for teknisk bistand, må have et væsentligt mindre medlemsantal end rådet og forudsættes at kunne afholde et møde om måneden.

Styrelsen skal søge hidført en koordinering af alt dansk bistandsarbejde og bør således holde sig løbende underrettet om ikke blot privat teknisk bistand til udviklingslandene, men også om den økonomiske bistand, der ydes disse lande, selv om økonomisk bistand uden forbindelse med konkrete bistandspro-

jekter normalt ikke forudsættes at falde inden for rådets og styrelsens arbejdsområde.

Styrelsen er ansvarlig for udførelsen af projekter, kurser m.m. såvel for danske statsmidler som for FN-midler, når udførelsen er betroet Danmark.

Som allerede berørt skal det normalt ikke være rådets eller styrelsens opgave at beskæftige sig med Danmarks økonomiske bistand til udviklingslandene, som hidtil er foregået gennem de internationale organisationer, Interbanken, IFC og IDA, men det er muligt, at der i forbindelse med gennemførelsen af et teknisk bistandsprojekt opstår behov for en vis økonomisk bistand, og i sådanne tilfælde bør rådet og styrelsen have mulighed for at fremkomme med forslag sigtende på at dække sådanne behov.

Sådan økonomisk hjælp kan især tænkes i 3 former:

1. Lån fra den danske stat til vedkommende udviklingsland i tilfælde, hvor lånet anvendes til udbygning af et dansk projekt eller til indkøb af danske materialer, maskiner, apparatur el. lign.

2. Kreditgarantier på særlige vilkår for eksportforretninger, der står i forbindelse med et konkret bistandsprojekt, eller hvis gennemførelse iøvrigt anses for værende af særlig betydning for vedkommende lands økonomiske eller tekniske udvikling. I disse tilfælde kunne det tænkes, at staten gav sædvanlig solvens- og transfereringsgaranti til firmaer udover de normale tidsfrister (maksimum 5 år) og gav særligt gunstige rentebetingelser ved at undlade at opkræve præmie eller på anden måde reducere omkostningerne ved kreditydelsen. Det er hensigten, at disse særlige kreditter holdes adskilt fra de rent kommercielle eksportkreditgarantier. Der er i § 6 stk. 3 opstillet et maksimum på 250 mill. kr. for ydelse af disse garantier, men det forudsættes, at de kun ydes i konkrete tilfælde efter forelæggelse for de bevilgende myndigheder.

3. Garantier fra statens side med hensyn til politisk risiko m.v. til fordel for danske firmaer eller personer, der ønsker i et udviklingsland at foretage investeringer, der

har betydning for dette lands udvikling. Dette spørgsmål vil kunne tages op over for de bevillende myndigheder på konkret basis, men en generel løsning forudsætter yderligere overvejelser.

Forså vidt angår arbejdet i forbindelse med ekspertrekrutteringen og modtagelsen af stipendiater, formodes den samlede styrelse kun at skulle tage stilling til principielle spørgsmål, medens det daglige arbejde mest hensigtsmæssigt må udføres af sekretariatet i samarbejde med de specielt interesserede myndigheder og institutioner. Forsåvidt angår forskningsarbejdet og oplysningsarbejdet, vil dette selvsagt i praksis blive udført af sekretariatet, men styrelsen tænkes ikke blot at afstikke retningslinierne for og føre kontrol med dette arbejde, men forudsættes også at fremkomme med konkrete forslag.

Beslutningen om offentlige indsamlinger forudsættes normalt taget af rådet, der overlader udførelsen til styrelsen.

#### *Ad § 4.*

Udover repræsentanter for udenrigsministeriet og finansministeriet tænkes styrelsen sammensat af repræsentanter dels for de ministerier, der er kontaktorganer for FN's vigtigste særorganisationer som f.eks. undervisningsministeriet (UNESCO nationalkommissionen) og landbrugsministeriet (FAO-udvalget), dels for de interesser og den sagskundskab, der repræsenteres af de i lovforslagets § 2 og i ovenstående bemærkninger hertil nævnte personer, institutioner og foreninger. Styrelsen tænkes ikke udelukkende sammensat af repræsentanter for bestemte myndigheder og institutioner; § 4 er formuleret, således at enkelte medlemmer af styrelsen kan være personer, der ikke tilhører en i rådet repræsenteret myndighed eller institution, men hvis medlemskab på grund af pågældendes personlige forudsætninger må anses for særligt værdifuldt for styrelsens arbejde.

For arbejdets udførelse synes det bedst, om styrelsens medlemstal bliver relativt begrænset og i hvert fald ikke overstiger 15,

men i erkendelse af, at uforudsete omstændigheder kan gøre en udvidelse ønskelig, er §'s 4. stk. indsat. Det erindres herved, at regeringsudvalget for teknisk bistand i tidens løb har måttet forhøje sit medlemstal fra 7 til 14.

Styrelsen skal kunne nedsætte særlige udvalg til varetagelsen af specielle opgaver eller ansætte en leder eller sekretær til et kursus eller projekt.

Det forudsættes, at direktøren for sekretariatet overværer styrelsens møder.

Erfaringerne fra Regeringsudvalget for teknisk bistand — der har betydelig mindre arbejdsmængde, end den kommende administration må forventes at ville få - viser, at en så relativt stor forsamling sammensat af personer i ledende stillinger vil have vanskeligt ved at overkomme behandlingen af alle de spørgsmål, som sekretariatet må forelægge det. Styrelsens vedtægter forudsættes derfor at give hjemmel for nedsættelse af et lille handledygtigt organ med f.eks. 3 medlemmer, herunder en repræsentant for udenrigsministeriet. Dette organ skal i nært samarbejde med de særligt interesserede myndigheder og institutioner kunne træffe afgørelse i en række løbende sager.

#### *Ad § 5.*

Sekretariatet tænkes oprettet med egne lokaler og med honorarlønnet personale, eventuelt tjenestemænd, der som heldagsbeskæftigelse er udlånt for en fastsat længere periode. Direktøren tænkes ansat på kontrakt eller udlånt f.eks. for en periode af 5 år. Det er sekretariat såvel for rådet og styrelsen som for eventuelt nedsatte særudvalg.

Direktøren antager det nødvendige personale under hensyn til de foreliggende bevillinger, og i det omfang det anses for påkrævet efter aftale med styrelsens medlemmer.

Sekretariatets størrelse kan ikke på forhånd fastsættes, men må afhænge af opgavernes omfang. Blandt disse bør bortset fra sædvanligt sekretariatsarbejde, forberedelse af dagsordener m.m. særlig nævnes admi-

nistrationen af ekspert- og stipendiatanliggender i det omfang denne ikke varetages af FN-særorganisationernes danske kontaktorganer, oplysningsarbejdet, arbejdet i forbindelse med de af rådet iværksatte indsamlinger og iværksættelsen af kurser og projekter såvel multilaterale som bilaterale, såfremt styrelsen ikke undtagelsesvis har bestemt, at et særudvalg eller et andet organ eller person skal udføre dette arbejde.

En anden vigtig arbejdsopgave er forskningsarbejdet vedrørende udviklingslandenes problemer og behov samt indsamlingen og bearbejdelsen af materiale om disse spørgsmål, idet et sådant arbejde må anses for at være af afgørende betydning for den rigtige tilrettelæggelse af hjælpen til de enkelte udviklingslande og oplysningsarbejdet herom i Danmark. Sekretariatet forudsættes at indlede et nært samarbejde med allerede bestående faglige og videnskabelige organisationer og institutioner, således at den her i landet eksisterende sagkundskab og erfaring i videst mulig udstrækning inddrages i det kommende arbejde og tilrettelæggelsen heraf.

Det understreges, at sekretariatets forskningsarbejde, vejledning af eksperter m.v. senere vil kunne vise sig at være af et sådant omfang og en sådan betydning, at et særligt institut omfattende bl.a. disse opgaver bør oprettes. I givet fald bør mulighederne undersøges for at oprette et sådant institut på fælles nordisk basis.

Såvel styrelsens som sekretariatets arbejde forudsætter et nært samarbejde med udenrigsministeriet, gennem hvilke de for arbejdet nødvendige bevillinger må søges. Udenrigsministeriet og ressortmyndighederne vil efter de hidtidige retningslinier fortsat varetage repræsentationen for Danmark over for de respektive internationale organisationer, ligesom udenrigsministeriet fortsat forestår for-

handling og afsluttelse af aftaler med de internationale organisationer og fremmede regeringer, som er nødvendige for gennemførelsen af rådets og styrelsens arbejde samt varetager koordinationen af det danske bistandsarbejde med andre regeringers og internationale organisationers arbejde i udviklingslandene m.m.

#### *Ad§ 6.*

For den nye administrations arbejde vil det være en forudsætning, at der årligt ydes bevillinger til de forskellige arbejdsområder, og at en del af disse bevillinger får karakter af rådighedssummer. Der vil således behøves en bevilling til administrationsomkostninger, et beløb af en vis størrelse, inden for hvilket styrelsen (som hidtil regeringsudvalget) vil kunne bevilge stipendier, et beløb af en vis størrelse til udsendelse af eksperter (både sådanne, der udsendes i egentlig ekspertmission, og sådanne, der udsendes for at undersøge muligheden for fremtidige projekter), et beløb til oplysningsarbejdet og endelig et beløb til gennemførelse af mindre projekter i Danmark og i udviklingslandene.

Omvendt står det klart, at iværksættelsen af nye store projekter ikke kan påbegyndes, førend tilslutning såvel fra regeringen som de bevilgende myndigheder er indhentet.

De i stk. 3 nævnte 250 mill. kr. sætter et beløbsmæssigt maksimum for de statslige garantier, der vil kunne ydes for private kreditter. I al fald foreløbigt bør sådanne garantier kun ydes efter forudgående forelæggelse for Folketingets finansudvalg i hvert enkelt tilfælde. Når beløbet alligevel nævnes i loven, er det for at give et indtryk af størrelsesordenen af de ansøgninger, som de bevilgende myndigheder må forvente at blive stillet over for i de kommende år.

## SKØNSMÆSSIGT OVERSLAG

over

*den danske stats udgifter til teknisk bistand i ig62-6j.*

	Mill. kr.
FN's udvidede bistandsprogram (EPTA) til fri rådighed . . . . .	6,0
klausuleret . . . . .	6,0
FN's Specialfond . . . . .	8,0
Skandinavisk undervisningssygehus i Korea . . . . .	3,5
Stipendier (inclusive rejseudgifter, og udgifter i forbindelse med modtagelsen) . . . . .	1,0
Udsendelse af eksperter . . . . .	0,5
Oplysningsarbejde . . . . .	0,5
Rådighedssum for mindre projekter . . . . .	0,5
Bilaterale projekter . . . . .	8,0
Udgifter ved den nye administration (husleje, lønninger, kontorudgifter, rejser m. m.) . . . . .	1,0
	Ialt: 35,0

## OVERSIGT

*Danmarks bidrag til økonomisk bistand til udviklingslandene.*

- |  |  |
|--|--|
| 1. Den under European Monetary Agreement etablerede europæiske Fond.   | Danmarks kvote til Fonden er fastsat til ca. d. kr. 104 mill., men er ikke indbetalt.  |
| 2. Det internationale Finansieringsinstitut (International Finance Corporation — IFC).   | Danmarks indbetalingskvote til IFC er på d. kr. 5,2 mill. som blev fuldt indbetalt i finansåret 1956/57.   |
| 3. Den internationale Bank for Genopbygning og Økonomisk Udvikling (International Bank for Reconstruction and Development - IBRD). | Danmarks indskud i IBRD udgør \$ 173,3 mill. (d. kr. 1197 mill.). Heraf er indbetalt \$ 17,33 mill. (d. kr. 119,7 mill.), hvoraf banken pr. 31. marts 1961 har disponeret over 85 mill. kr., mens resten står til rådighed i kroner eller statsforskrivninger. |
| 4. Den internationale Valutafond (International Monetary Fund - IMF).  | Danmarks kvote er \$ 130 mill. (ca. d. kr. 897,3 mill.), hvoraf $\frac{1}{4}$ er indbetalt i guld og resten i form af statsforskrivninger.   |
| 5. Den internationale Sammenslutning for Økonomisk Udvikling (International Development Association — IDA).                        | Danmarks bidrag til IDA er ansat til \$ 8.74 mill. (ca. d. kr. 60 mill.), der skal indbetales over en periode på 5 år.   |
| 6. FN's Kongo-fond.  | Danmark har i 1960 ydet \$ 600.000 ca. 4 mill. kr.) til fonden.  |

## OVERSIGT

over

*Danmarks bidrag til det internationale humanitære hjælpearbejde i ig60 og ig6i.*

	1960/61 d. kr.	1961/62 d. kr.
1. FN's internationale børnehjælpefond (United Nations International Children's Emergency Fund - UNICEF)	500.000	i.000.000
2. Hjælp til Congo . . . . .	610.000	
3. Verdenssundhedsorganisationen (World Health Organization - WHO) . . . . .	642.000	720.000
4. WHO's malariabekæmpelse . . . . .	1.000.000	-
5. World ORT Union (Rehabilitation through Training)	20.000	
6. FN's højkommissær for flygtninge (UNHCR) . . . . .	i.000.000	500.000
7. Den intergouvernementale komité for europæisk migration (Intergovernmental Committee for European Migration - ICEM) . . . . .	218.900	204.000
8. FN's hjælpearbejde til fordel for de arabiske flygtninge i Palæstinaområdet (United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East - UNRWA) . . . . .	300.000	300.000
9. Ekstraordinære bidrag til internationalt humanitært hjælpearbejde . . . . .	170.000	300.000
10. Den internationale Røde Kors Komité . . . . .	16.000	16.000

*Henvendelse fra repræsentanter for dansk videnskabelig forskning.*

Undertegnede repræsentanter for dansk videnskabelig forskning ønsker at udtrykke: at Danmark hverken moralsk eller logisk kan afvise at yde sit bidrag til u-landsproblemets løsning,

at dansk hjælp bør baseres på et indgående studium af de områder, hvori hjælpen skal komme til udfoldelse, samt en nøje analyse af de former, hvorunder hjælpen bør ydes,

*P. V. Glob*  
(Rigsantikvar)

og at derfor skabelsen af et organ, der i videst muligt omfang repræsenterer forskning og anden sagkundskab, er en absolut nødvendig forudsætning for en realistisk og betydningsfuld dansk indsats.

Vi henstiller derfor til det af regeringen nedsatte udvalg for u-landshjælp, at det tilgodeser dette synspunkt i sin betænkning.

*Werner Jacobsen*  
(Etnograf)

*Ejler Alk jæer,*  
Professor ved Handelshøjskolen.

*H. Bach,*  
Rektor ved Aarhus Universitet.

*Kaj Birket-Smith,*  
Overinspektør ved Nationalmuseet, Universitetslektor (Etnografi).

*Martha Boyer,*  
Inspektør ved Nationalmuseet (Østasiatisk kultur).

*Peter Bredsdorff,*  
Professor ved Kunstakademiet (Byplanlægning).

*T. W. Bøcher,*  
Professor ved Københavns Universitet (Botanik).

*Jørgen Dich,*  
Professor ved Aarhus Universitet (Socialpolitik og Finansvidenskab).

*C. G. Feilberg,*  
Professor ved Københavns Universitet (Kulturgeografi).

*Klaus Ferdinand,*  
Universitetsadjunkt, Aarhus (Etnografi).

*Niels Fock,*  
Magister i Etnografi (Sydamerikas Etnografi).

*Svend Fredens,*  
Professor ved Aarhus Universitet (Driftsøkonomi).

*Henny Harald Hansen,*  
Videnskabelig assistent ved Nationalmuseets Etnografiske Samling (Nærorientalsk kultur).

*Erik Holtved,*  
Professor ved Københavns Universitet (Eskimoisk Kultur).

*Morten Lange,*  
Professor ved Københavns Universitet (Botanik).

*Helge Larsen,*  
Inspektør ved Nationalmuseet, Leder af Arktisk Institut.

*Jørgen Meldgaard,*  
Museumsinspektør ved Nationalmuseet (Eskimoisk Kultur).

*Poul Meyer,*  
Professor ved Aarhus Universitet (Statskundskab).

*A. Krarup Mogensen,*  
Amanuensis ved Aarhus Universitet (Kulturgeografi).

*Johs. Nicolaisen,*  
Universitetsadjunkt (Etnografi).



*Niels Nielsen,*

Professor ved Københavns Universitet, Leder af Geografisk Institut.

*Arne Noe-Nygaard,*

Professor ved Københavns Universitet, Leder af Mineralogisk-Geologisk Institut.

*Erik Rasmussen,*

Professor ved Aarhus Universitet, Leder af Institut for Statskundskab.

*Erik Reske-Nielsen,*

Lektor ved Aarhus Universitet (Samtidshistorie).

*Axel Schou,*

Professor ved Københavns Universitet (Geografi).

*Halfdan Siiger,*

Professor ved Aarhus Universitet (Religionshistorie).

*R. Spärck,*

Professor ved Københavns Universitet, Leder af Zoologisk Laboratorium.

*Jan Stehouwer,*

Videnskabelig assistent ved Aarhus Universitet (Sociologi).

*H. M. Thamdrup,*

Professor ved Aarhus Universitet, Leder af Zoologisk Institut.

*Jens T de,*

Inspektør ved Nationalmuseets Etnografiske Samling (Afrikas og Sydamerikas Etnografi).

## OVERSIGT

*forslag og henvendelser om en teknisk bistandsindsats, der har været forelagt udvalget vedrørende tilrettelæggelse og udvidelse af Danmarks bistand til udviklingslandene.*

Udvalget har modtaget følgende forslag til en teknisk bistandsindsats:

1. Arkitekt Philip Arctander: Bistand til Indonesien til bygning af en forstad til Djakarta.

Indonesiens hovedstad Djarkartas indbyggertal er i løbet af de sidste 15 år forøget fra 0,6 til 2,5 millioner, hvilket har skabt et enormt boligproblem. For at bistå Indonesien med at afhjælpe dette foreslås det, at Danmark udarbejder en plan for en bydel, sender formænd og arbejdsledere til at iværksætte opførelsen af bydelen og leverer det nødvendige elementære materiel.

2. Oberstløjtnant, civilingeniør P. C. Florian-Larsen: Forslag om teknisk bistand på forskellige områder.

Forslagene omfatter modernisering af 3 prøvelandsbyer, oprettelse af en teknologisk lærerhøjskole, oprettelse af en landbrugsskole med tilhørende teknologisk afdeling, oprettelse af en verdensomspændende plan for teknologisk uddannelse i udviklingslandene, oprettelse af et lære-at-læse center, oprettelse af et universitet i et udviklingsland, oprettelse af en universitetsafdeling ved Aarhus Universitet for uddannelse af akademikere, der skal yde teknisk hjælp, en skolebogsplan samt et forslag om indførelse af mikrobølgetelefoni i udviklingslandenes telekommunikationssystem.

3. Civilingeniør Peter Hammerich: Forslag om en harmonisk udviklingshjælp.

Det foreslås, at der opbygges et hjælpeprogram koncentreret om et erhvervsmæssigt foretagende til fremme af områdets økonomiske aktivitet, og at der i tilknytning dertil oprettes en teknisk skole, et hospital med en medicinsk skole samt en lærerskole.

4. Konsulent Carl Hansen: Forslag om hjælp til udviklingslandene i form af forøgelse af Danmarks samhandel med disse.

Med henblik på en forøgelse af samhandelen med udviklingslandene foreslås i disse oprettet særlige danske kommercielle repræsentationer, »Danmarks-huse«, med hotel, bank, udstillingslokaler samt et rådgivende kontor. Til finansiering af projektet foreslås oprettet en statslig fond på 400 mill. kr. på basis af overskud på statsbudgettet, samt frivillige indsamlinger med ret til fradrag på selvangivelsen.

5. Provst Johs. Krohn: Forslag om bistand til landbrugsstuderende fra udviklingslandene.

Forslaget tager sigte på oprettelse af en engelsksproget landbrugsskole i tilknytning til f.eks. Statens Forsøgsgårde, hvor undervisningen skulle omfatte både landbrug og mejeridrift og baseres på danske forsøg og udviklingslandenes behov.

6. Forslag fra en række læger om lægelig og medicinsk bistand til udviklingslandene.

Forslaget omfatter uddannelse af læger og andet medicinsk personale dels på dertil indrettede hospitaler i udviklingslandene, dels i Danmark ved afholdelse af kurser eller på danske hospitaler. Samtidig foreslås det at yde direkte hjælp til en opbygning af sundhedstjenesten og til forbedring af sundhedstilstanden.

7. Foreningen Dansk Samvirke: Forslag om oprettelse af et dansk undervisningshospital i Kongo.

Forslaget går ud på, at Danmark overtager et Kongohospital og indretter det således, at det kan fun-

gere dels som almindeligt hospital med danske læger og sygeplejersker, dansk instrumentudstyr m. v., dels som et undervisningshospital for kongolesiske læger, sygeplejersker o. a.

#### 8. Bibliotekar Jørgen Schleimann: Forslag om oprettelse af biblioteker i Afrika.

Forslaget går ud på oprettelse af folkebiblioteker, særlig i de tidligere franske besiddelser i Afrika og i tidligere Belgisk Kongo og på udsendelse af bibliotekarer til at bistå derved. Med henblik på at undersøge mulighederne for en gennemførelse af planerne er der samtidig foreslået afholdt en bibliotekskonference i Danmark med deltagelse fra de nævnte lande og fra Skandinavien.

Herudover har udvalget modtaget henvendelser fra en række foreninger, således fra *Danske Arkitekters Landsforbund* om en indsats i udviklingslandene inden for by- og landsplanlægning samt boligbyggeri, fra *Den Kirkelige Forening for Indre Mission* om oprettelse af et kollegium for studenter fra udviklingslandene, fra *Nordsjællands Landbrugsskole i Slangerup* om overtagelse af skolen til indretning af en landbrugsskole for studerende fra udviklingslandene, fra *Danske Kvinders Nationalråd* om støtte til oplysning og uddannelse af kvinder i udviklingslandene, fra *Den internationale Højskole i Helsingør* om skolens muligheder for deltagelse i arbejdet, fra *Foreningen for højskoler og landbrugsskoler* om højskolernes mulighed for og interesse i deltagelse i bistandsarbejdet, fra *Organization for Rehabilitation through Training* om muligheden for uddannelse af in-

struktører og teknikere ved dens skoler, fra *Statens Filmcentral* om optagelse af en film om bistanden til udviklingslandene, samt fra *Verdens Veteran Fonden* om et samarbejde om arbejdet i udviklingslandene.

Endelig har en række personer rettet henvendelse til udvalget, således civilingeniør Gert Visby Carlsen om undervisning af unge fra udviklingslandene, direktør P. Frydlund og underdirektør A. Birkmann, Laur. Knudsen A/S, om en kreditaftale mellem Danmark og Indien, hypotekforeningsdirektør, arkitekt Helge Finsen om teknisk bistand inden for bygningshåndværket, fuldmægtig Uffe Loldrup om private indsamlinger, statskonsulent Kr. Toftdahl Møller, Handelsministeriets tilsyn med den tekniske undervisning i Sønderborg, om teknisk uddannelse for unge fra udviklingslandene, kaptajn H. Sølvkjær om en organisation til fremme af dansk eksport, teknisk hjælp m. v. i Mellemøsten, industri- og forretningskonsulent A. R. Tainsh, Stockholm, om ophjælpning af landbruget i udviklingslandene gennem tilplantning, arvingerne efter afdøde øjenlæge, fru Gerda Thamsen om fortsættelse af fru Thamsens poliklinik for fattige ægyptere, hr. Preben Wilken om opbygning af socialforsorg i udviklingslandene, lærer Knud Stampe Øland, Friskolen, Rudme, om praktisk skolearbejde i udviklingslandene, samt fra den danske konsul i Accra om indsamling blandt danske i Ghana til anvendelse i forbindelse med de nye planer for Danmarks hjælp til udviklingslandene.

